

Стратегија одрживог развоја Општине Велика Плана

2010. – 2014.

Ова стратегија је израђена у сарадњи између општине Велика Плана и њених становника, уз савете и вођство Програма подршке општинама северо-источне Србије финансираног од стране Европске Уније.

Децембар 2009.

MSP-NE SRBIJA
Program podrške opštinama
severo-istočne Srbije

Општина: Велика Плана, Милоша Великог 30
11320 Велика Плана

Врста документа: **Локална стратегија одрживог развоја**

Усвојено од Скупштине општине Велика Плана дана
DD.MM.GGGG.

Одговорна особа: Дејан Шулкић, Председник општине Велика Плана
Председавајући Партнерског савета: Дејан Шулкић, Председник општине Велика Плана
Општински координатор: Ненад Перић, члан Општинског већа општине Велика Плана
Чланови локалног партнерског тима: Душан Марић, Председник Скупштине општине Велика Плана
Миодраг Шкорић, заменик Председника општине Велика Плана
Жељко Лазић, заменик Председника Скупштине општине Велика Плана
Др Радивоје Ђурђевић, члан Општинског већа општине Велика Плана
Радосав Динчић, одборник у Скупштини општине Велика Плана
Драгољуб Живковић, Општинска управа Велика Плана
Оливера Которчевић, Општинска управа Велика Плана
Горан Дивјак, компанија „СТО ПОСТО“ Велика Плана
Радомир Бранковић, компанија „Ударник“ Велика Плана
Драгана Грујић, директор ЦСР Велика Плана
Јованка Бркић, НВО
Милан Радоњић, в.д. директор ЈУТЦЦ „Велика Плана“
Др Иван Ивановић, заменик директора Дома здравља Велика Плана

Руководиоци радне групе: Радна група за инфраструктуру - Радосав Динчић, радник ЈП „Плана“
Радна група за привреду и ЛЕР - Горан Дивјак, директор у компанији „100 посто“
Радна група за пољопривреду и рурални развој, Др Радивоје Ђурђевић, стручњак у Центру за ВО Велика Плана
Радна група за људске ресурсе, Оливера Которчевић, Начелница Одељења за друштвене делатности у општини Велика Плана

Експерти МСПНЕ програма: Timothy Madigan, ЕУ регионални координатор за развој Браничевског и Подунавског округа
Бранка Буквић, консултант
Драган Рајковић, координатор за локални развој
Саша Дедеић, асистент на пројекту

Датум:

Садржај

САДРЖАЈ	3
0 УВОДНА РЕЧ	5
1 УВОД	5
• ПРИСТУП: СТРАТЕШКИ И ПАРТНЕРСКИ ПРОЦЕС	5
• ПРОЦЕС УСВАЈАЊА СТРАТЕГИЈЕ И ПРОМЕНЕ	7
• СТРАТЕШКИ ОКВИР	7
2 АНАЛИЗА ТРЕНУТНЕ ДРУШТВЕНО - ЕКОНОМСКЕ СИТУАЦИЈЕ И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	8
2.1 ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ	8
2.2 ГЕОГРАФСКИ И ИСТОРИЈСКИ ПОДАЦИ: ТЕРИТОРИЈА КРОЗ ВРЕМЕ И ПРОСТОР	8
2.2.1 Положај и величина:.....	8
2.2.2 Историјски подаци: Територија кроз историју.....	10
2.3 ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРИРОДНИ РЕСУРСИ.....	11
2.3.1 Природни ресурси.....	11
2.3.2 Употреба природних ресурса у садашњости и загађеност.....	11
2.4 ЉУДИ: ДЕМОГРАФИЈА, ОБРАЗОВАЊЕ, ЉУДСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ.....	13
2.4.1 Демографски трендови	13
2.4.2 образовање	14
2.4.3 Здравље људи и социјална ситуација	16
2.5 ЛОКАЛНА ЕКОНОМИЈА И ТРЖИШТЕ РАДА:	18
2.5.1 Макроекономска позиција општине.....	18
2.5.2 Предузећа и радна места	19
2.5.3 Незапосленост.....	23
2.5.4 Пољопривреда.....	24
2.5.5 Туризам	26
2.6 АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋИХ СЕКТОРСКИХ СТРАТЕГИЈА И ПРОГРАМА.....	28
2.7 АНАЛИЗА ИНСТИТУЦИОНАЛНОГ ОКВИРА ПОДРШКЕ И ЈАВНИХ СЕРВИСА	28
2.8 БУЏЕТСКИ ИЗВОРИ	31
3 SWOT АНАЛИЗЕ ЗАЈЕДНО СА ГЛАВНИМ ТРЕНДОВИМА И ПИТАЊИМА ЗА БУДУЋНОСТ	32
3.1 SWOT АНАЛИЗА ОПШТИНЕ.....	32
3.1.1 SWOT: Привреда и туризам	33
3.1.2 SWOT: Пољопривреда и рурални развој.....	34
3.1.3 SWOT: Људи (образовање, здравље, социјална питања..).....	35
3.1.4 SWOT: Окружење, енергија, инфраструктура и приступачност	36
3.2 Закључци: КОНКУРЕНТНЕ ПРЕДНОСТИ, ГЛАВНИ ТРЕНДОВИ, МОГУЋЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
СТРАТЕГИЈА: ВИЗИЈА, МИСИЈА, ЦИЉЕВИ И ПРИОРИТЕТИ.....	38
3.3 ВИЗИЈА	38

3.4	МИСИЈА И ВРЕДНОСТИ	38
3.5	СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ, ПРИОРИТЕТИ И МЕРЕ	39
4	ПРИОРИТЕТНЕ ОБЛАСТИ И МЕРЕ ДЕЛОВАЊА	40
4.1	ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1: УНАПРЕЂЕЊЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	40
4.1.1	<i>Мера 1.1. Обезбеђење здраве пијаће воде.....</i>	<i>40</i>
4.1.2	<i>Мера 1.2. Управљање отпадним водама</i>	<i>40</i>
4.1.3	<i>Мера 1.3. Побољшање путне инфраструктуре</i>	<i>40</i>
4.2	ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2: УНАПРЕЂЕЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	40
4.2.1	<i>Мера 2.1. Санација и рекултивација локалних депонија</i>	<i>40</i>
4.2.2	<i>Мера 2.2. Регулација водотокова.....</i>	<i>41</i>
4.2.3	<i>Мера 2.3. Подизање еколошке свести од најнижег узраста кроз едукацију и еколошке акције</i>	<i>41</i>
4.3	ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3: ЗАПОШЉАВАЊЕ	41
4.3.1	<i>Мера 3.1. Организовање неформалног образовања</i>	<i>41</i>
4.3.2	<i>Мера 3.2. Формирање консултативних тела при локалној самоуправи за помоћ при поктерању бизниса и нова улагања (канцеларија за ЛЕР).....</i>	<i>41</i>
4.3.3	<i>Мера 3.3. Програм samozапoшљавања и професионалне оријентације</i>	<i>41</i>
4.4	ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 4: УНАПРЕЂЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ УСЛУГА.....	42
4.4.1	<i>Мера 4.1 Инфраструктурно опремање и изградња објеката (здравство, култура, спорт, образовање) 42</i>	
4.4.2	<i>Мера 4.2 Промовисање волонтерства за допуну јавног система услуга у социјалним делатностима, образовању и другим областима</i>	<i>42</i>
4.4.3	<i>Мера 4.3 Промоција здравог стила живота.....</i>	<i>42</i>
4.4.4	<i>Мера 4.4 Унапређење општинске управе и финансија</i>	<i>42</i>
4.5	ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 5: ПРИВЛАЧЕЊЕ ИНВЕСТИТОРА И КАПИТАЛА.....	43
4.5.1	<i>Мера 5.1. Програм подршке инвеститорима (олакшице)</i>	<i>43</i>
4.5.2	<i>Мера 5.2. Инфраструктурно опремање три индустријске зоне (север, југ, центар).....</i>	<i>43</i>
4.5.3	<i>Мера 5.3. Формирање агробизнис зоне (центра).....</i>	<i>43</i>
4.5.4	<i>Мера 5.4. Подршка удруживању</i>	<i>43</i>
5	ИНТЕР – СЕКТОРСКЕ ТЕМЕ	44
5.1	ПОЛ И ЈЕДНАКОСТ (РОДНА РАВНОПРАВНОСТ) И СМАЊЕЊЕ СИРОМАШТВА	44
5.2	ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРОСТОРНО И УРБАНО ПЛАНИРАЊЕ	45
6	ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА (СЛЕДЕЋИ КОРАК)	46
6.1	ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР	46
6.2	МЕЂУОПШТИНСКА И МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА.....	47
6.3	МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА	48
6.4	ЈАВНОСТ И ИНФОРМИСАЊЕ.....	48
7	ЛИТЕРАТУРА.....	48
8	ПРИЛОЗИ.....	48

0 Уводна реч

1 Увод

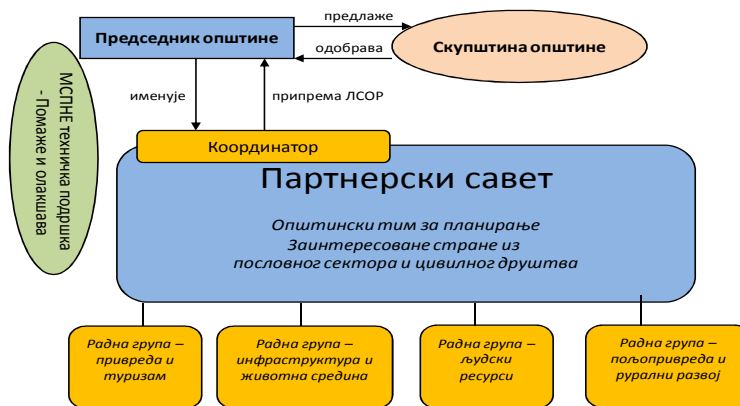
Ова стратегија је израђена у сарадњи између општине Велика Плана и њених грађана уз савете и вођство Програма за подршку општинама северо-источне Србије подржаног од стране Европске Уније. Процес је започео одлуком Скупштине Општине дана 20.11.2008. и завршен је коначним усвајањем стратегије дана 30.12. 2009. од стране истог тела.

■ Приступ: стратешки и партнерски процес

Закон о локалној самоуправи дефинише израду, усвајање и реализацију стратегије локалног развоја као једну од главних одговорности општина (чланови 18 и 30 закона, Службени Гласник Републике Србије, 09/02 и 33/02). Ни институционални оквир, нити процедура или садржај ових докумената нису прописани законом или подзаконским актима. Какогод, неке одредбе закона могу се применити у процесу израде, усвајању и реализацији стратегије локалног закона.

Током нашег рада следили смо **Водич за општинско развојно планирање развијен од стране експертског тима МСПНЕ програма** у октобру 2007 и индивидуални акциони план усвојен од стране општинског Партнерског савета. Општинско развојно планирање по први пут представља **стратешки и партнерски** процес кроз који заинтересоване стране из јавног, пословног и цивилног сектора оцењују локалне потенцијале, уочене могућности за бржи друштвено - економски развој и побољшање животних услова у општини. Процес је био фокусиран на заједнички рад и доношење заједничке одлуке (плана) о будућности општине.

Слика 1: Организациона шема

■ Главни принципи: од учешћа до одрживости

- **Приступ "од доле ка горе":** Стратегија је вођена и развијена од стране локалне управе и наших заинтересованих страна, не од стране експерата. Експерти су обезбедили само савет, тренинг општинских координатора и исцрпну стручну и техничку подршку. Језгро општинског тима је обучено пре сваког корака процеса планирања, а завршена стратегија је усвојена од стране Скупштине општине.
- **Активно учешће и отвореност:** Процес је био отворен за јавност кроз учешће представника цивилних и пословних организација и општинских представника у телима установљеним за израду ове стратегије: Партнерски савет (15 чланова) и четири тематске радне групе (56 чланова). Поред тога, јавност је редовно информисана путем штампе, а и упитник је био понуђен грађанима у штампаној форми (75 одговора грађана). Различите интересне групе су разматрале нацрт стратегије кроз процес консултација који је трајао између новембра и децембра 2009. Укупно је 300 људи било укључено у процес. На овај начин, капацитет администрације као и заинтересованих страна је значајно повећан и нова мрежа сарадње је успостављена. Види Анекс 1 – листа учесника.
- **Радионице, а не састанци:** Током процеса, низ од 6 радионица, 2 састанка Партнерског савета и 2 састанка/консултација је организован што је дало свим учесницима могућност да буду саслушани и да кажу нешто о будућности њихове заједнице.

Слика 2: Процес планирања у 5 фаза

- **Једнак однос према свима:** Не постоје разлике. Радили смо заједно и имали смо једнак однос према свима, без обзира да ли се ради о представницима политичких партија, пословним људима, представницима невладиних организација, пољопривредницима, свештеницима, просветним радницима, младим људима и сл. Поносни смо да су 25% свих учесника биле жене, док су приближно 30% били млади, а 10% припада старијим генерацијама.
- **Кратак, јасан и фокусиран:** Овај документ је кратак и разумљив људима који треба да га усвоје, имплементирају, а и онима који ће имати користи од његове реализације.
Приврженост принципима одрживост: Кључни принцип примењен при одређивању наше визије, циљева и приоритета јесте принцип одрживог развоја. Наша општина ће настојати да искористи своје ресурсе на начин да одговори на потребе наших грађана, водећи рачуна о животnoj средини. Ми верујемо да ће данашње потребе постојати, не само у садашњости, већ и у неодређеној будућности. Одрживи развој се не фокусира искључиво на захтеве окружења већ је свеобухватно подељен на три битна дела: одрживост животне околине (заштита), економска одрживост (развој) и друштвена одрживост (развој). Због тога ова стратегија повезује мултидисциплинарне потенцијале и капацитете и представља их као кључне елементе нове стратегије одрживог развоја.

Слика 3: Мултидисциплинарни концепт одрживог развоја

Izvor: http://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_development

- **Равнотежа потенцијала, потреба, идеја, ресурса и капацитета:** Наша стратегија није "листа лепих жеља". Она одражава стварне потребе, као и реалну процену наших ресурса, компаративних предности, финансијских могућности и капацитета наше заједнице.
- **Основна процена тренутне ситуације:** У циљу одређивања реалне општинске развојне стратегије урађена је анализа тренутног степена развоја. Све доступне информације и подаци, у време израде плана, су коришћени али треба их узети са извесном резервом због недостатка извесних података, њихове застарелости или обезвређивања (нпр. загађење, телекомуникације, бруто друштвени производ,...)

■ Процес усвајања стратегије и промене

На крају процеса, дискутовано је о завршном документу стратегије и он је усвојен од стране Скупштине општине. Све промене стратегије су усвојена на Скупштини општине, осим акционог плана који је оперативни документ и самим тим више флексибилан.

■ Стратешки оквир

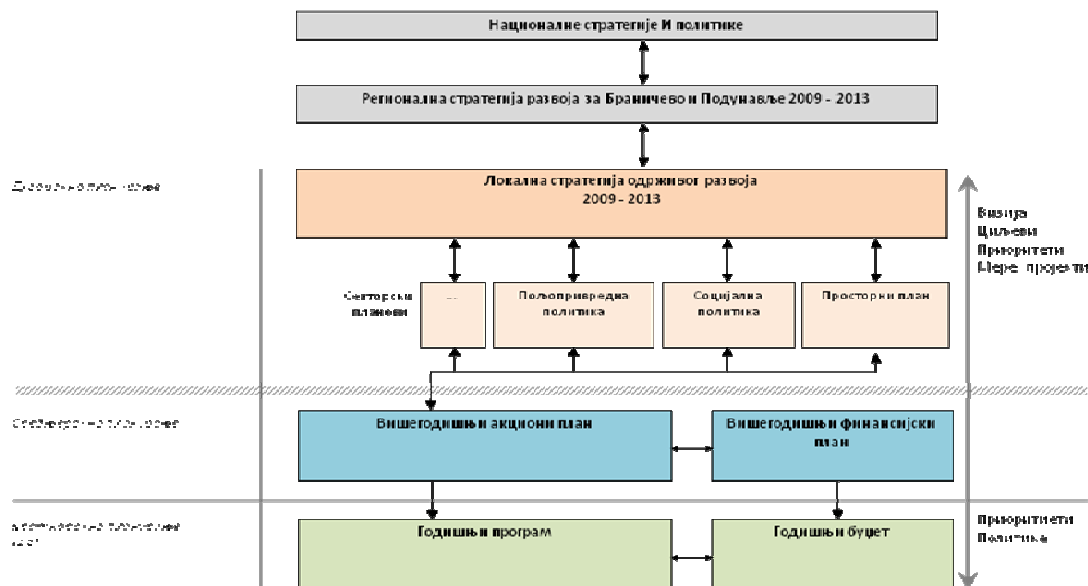
Стратегија одрживог развоја је најважнији стратешки документ општине за период 2010-2014, премда општина не може деловати самостално у циљу решавања свих својих проблема. Она треба да препозна важност међу-општинске сарадње и сарадње са националним нивоом.

Предложена визија, стратешки циљеви и приоритети следе главне правце свих релевантних националних стратегија, а посебно:

- Стратегија привредног развоја Србије 2006 - 2012
- Стратегија одрживог развоја Србије
- Стратегија смањења сиромаштва у Србији

Са друге стране, она пружа општи оквир за будући развој било ког секторског плана, просторног плана и годишњег планирања буџета.

Слика 4: Стратешки оквир

Извор: Municipal Development Program, Elaboration of the municipal strategic development plan document, methodology and approach, MSP, November 2007, revised by MSPNE

2 Анализа тренутне друштвено - економске ситуације и заштите животне средине

2.1 Основне информације

Табела 1: Основни профил региона/општине

	2006		
	Велика Плана	Подунавски округ	Република Србија
Површина у км ²	345	1,248	88,361
% обрадиве земље	77	69	66
Број становника	43,471	207,217	7,411,569
Број активних становника	19,182	129,708	3,398,227
Удео активног становништва	43	63	45
Број незапослених	3,922	20,730	726,465
% незапослених	20	16	27
% запослених у пољопривреди	3	1	5
Национални доходак по становнику у динарима	70,655	55,866	123,473
Национални доходак по становнику у % у односу на Србију	71	45	100

*Процењује се да је у 2007 години укупан број становника у Републици Србији је било 7.381.579 становника, Подунавски округ 205.911 становника док је у Великој Плани 43.126 становника, од тога незапослена лица у општини Велика Плана 4,270 лица учествује са 22,6% односно 99 незапослених на 1,000 становника док је у Подунавском округу укупно незапослених лица 18,886 лица односно 92 незапослених на 1,000 становника док је на нивоу Републике Србије 106 незапослених на 1,000 становника.

2.2 Географски и историјски подаци: Територија кроз време и простор

2.2.1 Положај и величина:

- Положај: Централна Србија, Средње Поморавље
- Северна географска ширина 44° 20'; Источна географска дужина 21° 05';

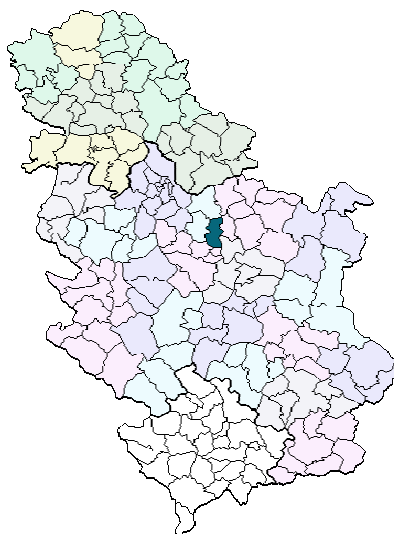
Општина Велика Плана смештена је у централном подручју Републике Србије на подједнакој удаљености од северне, јужне, источне и западне границе Србије у плодној поморавској равници са просечном надморском висином око 110 Општина Велика Плана: Локална стратегија одрживог развоја 2010 – 2014 Страна 8

метара. Општину пресецају водени токови реке Велике Мораве (протиче 36 км кроз територију општине), Јасенице, Раче, железничка пруга Београд – Ниш која пролази целом дужином општине, Цариградски друм и међународни магистрални ауто пут Е -75 (коридор 10 – пролази 35 км кроз територију општине). Укупна површина општине Велика Плана износи 34,500 ха.

Мапа 1: Положај општине у Подунавском округу

Мапа 2: Положај општине у републици Србији

Становништво општине распоређено је у укупно 13 насеља од којих је 12 сеоског типа, а једино градско насеље је општински административни центар Велика Плана .

Табела 2: Величина и становништво у општини Велика Плана

	Површина у км ²	Становништво			Густина насељености	Број насеља
		2002	2007 (процена)	Пораст или пад становништва 2007 – 2002		
Велика Плана	345	44,504	43,126	-1,378	126	13
Подунавски округ	1,248	210,183	205,911	-4,272	166	58
Србија	88,361	7,500,031	7,381,579	-118,452	85	6,168

Извор: Републички завод за статистичку

Као што се из табеле може видети општину Велика Плана карактерише смањење броја становника у последњих пет година уз истовремено изузетно високу густину насељености од 126 становника по км² што је за 50% већа густина насељености у односу на просек републике Србије.

Доминантан правац пружања територије општине је север - југ са општинским средиштем лоцираним у средини територије на приближно једнакој удаљености од сеоских насеља Лозовика на северу и Марковца на југу општине. Захвата средњи и доњи део Моравске долине и источне обронке Шумадије па је природно издиференцирана на речну долину и благо побрђе.

Насеља на територији општине су удаљена од 70 до 100 километара од Београда и од 140 до 170 километара од Ниша. Кроз општину пролази и међународни пут Е-75, регионални путеви: Р-107, Р-109, Р-214, магистрални пут М-4. Општину Велика Плана карактерише разграната мрежа путева (међународни 32 км, магистрални 10 км, регионални 51 км и локални 449 км). Сва насеља су повезана асфалтним путем са центром општине мада су и локални и регионални путни правци у лошем стању.

Због веома повољног налажења у простору и конфигурације терена, саобраћај у општини Велика Плана представља привредну грану која има највећи привредни потенцијал.

Ауто-пут и међународна железничка пруга су са правом назване жилама куцавицама наше земље јер повезују крајње северне и крајње јужне тачке наше земље и шире. Постоје и два споредна крака који се рачвају на западу ка Хрватској и на истоку ка Бугарској и Турској.

2.2.2 Историјски подаци: Територија кроз историју

- Сталне миграције су обележје општине Велика Плана

Први трагови човека у широј околини општине Велика Плана потичу из неолита, млађег каменог доба. У селу Радовање (где је убијен српски вожд Карађорђе Петровић) сачуван је један неолитски бат од белог камена пешчара.

Велика Плана и њен крај били често на путу сеоба бројних племена са севера на југ, из средњег Подунавља на Балкан. Из времена честих миграција, из бронзаног доба, датира једна шакаста гривна пронађена у Старом Селу.

Крајем 4. века п.н.е. у долини Велике Мораве настањују се Келти, који лако покоравају домороце. Њихови остаци нађени су у селу Сараорци, на локалитету Мајдан (бронзани мач).

Најзначајнији налази из римског доба су водоводне цеви, вероватно из 4. века, пронађене на великоплањанском локалитету Црквина. Сведочанства римске културе налазимо и у местима Старо Село (три бронзане фигурине, остаци терми у потезу Млака) и Ново Село (римске опеке на гробљу Заово),.

У великоплањанском крају промењено је неколико средњовековних господара. У његовој близини налазила се и српска престоница Некудим. Најзначајнији културно - историјски споменик у овом крају је манастир Копорин, задужбина деспота Стефана Лазаревића. После пада српске деспотавине (1459) српско становништво је проређивано сеобама и одвођењем у ропство. По турским тефтерима, село Ливадица било је највеће насеље у широј околини.

Током 19. века Велика Плана и њена села су у административном погледу припадала смедеревској нахији, односно округу. Године 1869. добили су свој срез, великоорашки, са среском канцеларијом у Великом Орашју. Становници ондашњег великоорашког среза учествовали су у свим ослободилачким ратовима од 1876. до 1915. године.

Велика Плана је ослобођена 10. октобра 1944. године. После Другог светског рата (1947) промењен је назив у Поморавски срез. Године 1956. уведен је комунални систем, односно укинута су сеоске општине. После девет година коначно је формирана општина Велика Плана са месним заједницама.

Табела 3: Историјске прекретнице

Година	Историјски догађај-прекретница
1724	Први пут се спомиње у писаним документима под именом Плана
1779	У Крњеву саграђена прва школа
1863	Пописом становништва Велика плана има 300 домаћинстава у којима живи 873 мушкараца и 829 жена (У 19. веку сматрана је највећим селом у Србији)
1924	Велика Плана добија статус варошице
1944	Велика Плана ослобођена од Немаца у Другом светском рату
1965	Велика Плана добија статус општине

Слика 5: Црква Светог Николе и манастир Покајница

Слика 6: Манастир Копорин

2.3 Животна средина и природни ресурси

2.3.1 Природни ресурси

- Плодна земља је највећи природни потенцијал општине Велика Плана

Земљиште

Најзначајнији природни ресурс општине Велика Плана је земљишни фонд, кога карактерише геоморфолошка хомогеност, висока потенцијална плодност и испресецаност воденим токовима. Под пољопривредним земљиштем налази се 30,000 ха или 87% територије општине. Обрадиво земљиште заузима 23,100 ха или 77% површине општине (оранице, воћњаци, виногради). Шумске површине се простиру на 3,200 ха или 10% површине општине.

Од укупне територије општине Велика Плана, плодно земљиште (алувијум, алувијална смоница и гајњача) узима 91% територије (31,500 ха), средње плодно земљиште (смоница у огајњачавању, гајњача у оподзољавању и делувијум у огајњачавању) заузима 9% територије (3,000 ха), а неплодног земљишта нема.

Клима

Великоплањанска општина се налази у континенталном климату умерених ширина. Ову констатацију поткрепљују чињенице: просечна годишња количина падавина око 600 - 650 мм/м²; просечна годишња температура 11°C; просечна влажност ваздуха се креће око 70%; просечна надморска висина креће се око 100 м. Општина Велика Плана спада у аридну подручја, где се сваке године у периоду интензивне вегетације јавља недостатак земљишне влаге и поред тога што речни токови и подземни слојеви обилују водом која се може користити за наводњавање.

Јужни, југозападни, југоисточни и западни ветрови су доминантни и директно су одговорни за климат ове области. Утицај ветрова се огледа у деловању кошаве током касне јесени, зиме и пролећа (до 140 km/h), када знатно расхлађује ваздух. Северац у току лета појачава сушу, а јужни ветрови интензивно дувају у рано пролеће и знатно исушују земљиште и ваздух.

Хидрографија

Кроз Великоплањанску општину протиче највећа домаћа река Србије, Велика Морава и њена највећа лева притока Јасеница као и река Рача. Велика Морава је дефинисала живот и рад људи ове регије, а нарочито у сеоским срединама где се људи баве пољопривредом.

Рељеф великоплањанске општине је јасно издиференциран на две целине:

Алувијална равна Велике Мораве је настајала хиљадама година дуге геолошке прошлости изливањем реке и изношењем плодног муља на ниским обалама у доњем току реке. На алувијалном земљишту данас се узгајају житарице, крмно и индустријско биље.

Заталасано побрђе је прошарано са неколико типова земљишта од којих је најдоминантнија смоница. Овај тип земљишта је највише, али и недовољно искоришћен у воћарству и виноградарству.

Заштићена природна добра

Заштићена природна добра на територији општине Велика Плана су: Храст на Копоринском путу; Радојковића храст (лужњак) у атару села Доња Ливадица и група од 12 стабала (храст лужњак) у порти Цркве у селу Лозовик.

2.3.2 Употреба природних ресурса у садашњости и загађеност

Употреба земљишта

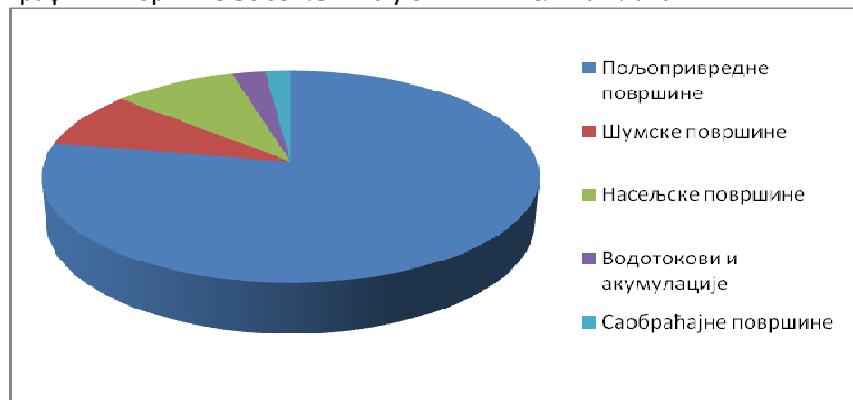
Плодно и квалитетно земљиште је највећи природни ресурс општине Велика Плана. Од укупне територије општине пољопривредно земљиште захвата 87%.

Моравски реон обухвата плодну моравску долину и чини 70% производног подручја (у овом реону најбоље производне резултате дају кукуруз, пшеница, сунцокрет, шећерна репа, повртарске и крмне културе);

Брдски реон обухвата катастарске општине Радовање и Ракинац и делове катастарских општина Ново Село и Старо Село и чини око 30% производног реона (хибриди кукуруза краће вегетације, озима жита, воћарске културе - јагодичасто, коштичаво и шумско воће, винова лоза и крмно биље - све врсте детелина, травно -легуминозне смеше и природни и вештачки травњаци).

Према начину коришћења, преовладава учешће ораничних површина са 80%, што има велики значај за производњу ратарских, повртарских и крмних култура и посредно за развој сточарства. Око 50% ораничних површина се традиционално користи за ратарску производњу. У односу на укупну ораничну површину од 22,000 ха, око 50%, односно 11,000 ха, уређено је комасацијом.

График 1: Коришћење земљишта у општини Велика Плана

Извор: Одељење за привреду и пољопривреду општине Велика Плана

Употреба водних ресурса

Велика Морава има потенцијала за развој речног саобраћаја за мање шлепере и чамце. У будућности постоји план да се речним путем преспоји Дунав са Егејским морем преко Велике Мораве, Јужне Мораве и Вардара.

Због низијске конфигурације терена ниво подземне воде је веома низак и налази се на свега два метара од површине у кишном периоду и на око три метара у сушном. Тренутно је мерама хидромелиорација од дејства надземних вода заштићено око 3,500 ха, а од плавних вода Велике Мораве, Јасенице и Раче углавном су заштићене све обрадиве површине.

Хидрографски потенцијал ове регије обогаћују вештачка језера која настају као споредни производи експлоатације грађевинског материјала (глине – површински коп „Широки поток“ Марковац и површински коп „Равница“ у Старом Селу; налазишта шљунка и песка у приобаљу Мораве).

Слика: Коришћење земљишта за повртарску производњу са наводњавањем

Извор: „Супериор“ доо

Водоснабдевање и канализациона мрежа

Водоводна мрежа постоји у Великој Плани и Великом Орашју у укупној дужини од 95 км са 4,410 прикључака. Урађен је јужни и северни крак магистралног водовода и пројектна документација за водоводе у свим селима. Окончани су радови у Марковцу, тренутно се изводе радови у Лозовику и Милошевцу. Капацитет градског водовода је 150 l/s, што је довољно за нормално снабдевање града водом у току целе године када се троши око 90 - 100 l. Укупно се годишње испумпа 3,000,000 м³ воде.

Канализациона мрежа са системом за пречишћавање постоји само у насељу Велика Плана у дужини од 40 км са 1,620 прикључака. Пројектује се мрежа у Крњеви, Милошевцу и Трновцу. У систему за пречишћавање отпадних вода преради се годишње око 1,000,000 м³.

Третман чврстог отпада

Чврсти отпад се одлаже на 35 депонија.

Снабдевање електричном енергијом и телекомуникације

Снабдевање електричном енергијом обавља се преко нисконапонске мреже дужине 1,000 км. Трафостаница 35/10 кВ има 7, док трафостаница 10/04 кВ има више од 300. Укупно има прикључака у категорији домаћинства 19,305 и у категорији правних лица 1,800.

Укупан број телефонских прикључака у општини износи 12,932. Централна у Великој Плани технички подржава могућност пружања услуге АДСЛ-а и интернета.

2.4 Људи: демографија, образовање, људски потенцијал

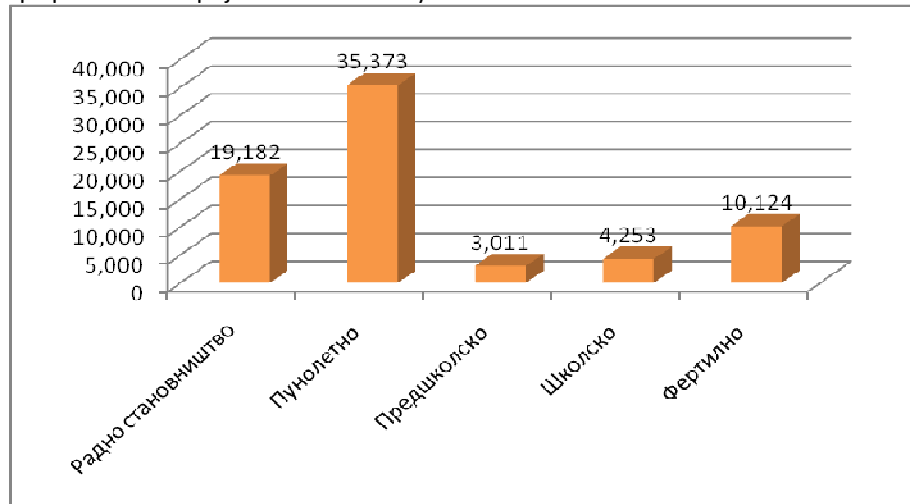
2.4.1 Демографски трендови

Стална миграција је карактеристика општине Велика Плана. Становништво Велике Плана из доба аустријске окупације (1717 - 1739 године), отишло је на север преко Дунава. После двадесетак година стигли су нови досељеници, највише са Косова и из старе Србије и настанили су област Гложе. Нови талас досељеника, највише из Бугарске насељава Велику Плану у време Карађорђевог устанка. Од половине 19. века досељавали су се трговци и занатлије. Досељеници су највише долазили из српских области које су биле под турском влашћу. Први потпуни попис становништва овог краја потиче из 1863. године. Тада је Велика Плана имала 300 домова са 1,702 становника. Запажа се знатно смањење броја становника за време ратова, нарочито 1915. године када је харала епидемија пегавог тифуса и када је српска војска напуштала домовину. Изразито повећање броја становника уследило је после другог светског рата, понајвише због премештања седишта среза из Великог Орашја и масовног доласка становника са Косова, Црне Траве и Јошаничке Бање.

Према попису из 2002. године Велика Плана је имала 44,470 становника (и 5,229 становника у иностранству), од тога у самом граду 16,210, а 28,260 у селима општине. Густина насељености од 126 становника/км² карактерише Велику Плану као једну од најгушће насељених општина у Србији.

Просечна старост становништва општине износи 41 годину што представља становништво у пуној снази и зрелости, али и упозорава да нателитет мора радикално да се повећа, како у догледно време ово становништво не би прешло у категорију старог становништва.

График 2: Категорије становништва у општини Велика Плана

Извор: Резултати пописа из 2002. године

На радно активно становништво отпада око 50% укупног становништва. Такав однос становништва је присутан и у развијеним земљама света.

Број који говори о пунолетном становништву казује да је то маса на коју ће моћи да се рачуна у садашњем, а нарочито у будућем процесу производње.

Број деце предшколског узраста нам казује о негативном природном прираштају, који ће за један одређен број година да се одрази као недовољан број радноактивног становништва.

Школска популација у укупном броју становника само потврђује чињеницу да је природни прираштај негативан и даљи тренд опадања броја становника.

Све предходне констатације само су добро осликане преко односа фертилног становништва у односу на укупан број становника.

Табела 4: Демографски показатељи за општину Велика Плана 2007. година

Општина/Регион /Република	Живорођени на 1,000 становника	Умрли на 1,000 становника	Природни прираштај на 1,000 становника
Велика Плана	8	15	-7
Подунавски регион	9	14	-5
Република Србија	10	14	-4

Извор: Републички завод за статистику

Из табеле 4. се може видети да је демографска ситуација у општини Велика Плана изузетно неповољна. Општина има нижи број живорођених, већи број умрлих и нижи природни прираштај на 1,000 становника у односу на Подунавски регион односно на републику Србију.

Табела 5: Етничка структура становништва према попису из 2002.године

Општина/ Регион /Република	Срби	Власи	Роми	Румуни	Остали
Велика Плана	43,580	35	125	23	707
Подунавски округ	202,008	44	2,541	92	5,605
Република Србија	6,212,838	40,054	108,193	34,576	1,102,340

Извор: Републички завод за статистику

Општину Велика Плана карактерише етничка хомогеност са 98% популације српске националности.

2.4.2 Образовање

Предшколско васпитање и образовање одвија се у дечјој установи “Дечје царство” у коју је у 2008. години укупно било уписано 806 малишана што представља повећање од 12% у односу на 2006. годину.

Предшколска установа „Дечје царство“ у свом саставу има:

- један објекат у насељу Велика Плана са 12 радних соба и пратеће просторије
- изнајмљен простор у Дому омладине у Великој Плани
- адаптирану стамбену зграду у 2. Месној заједници
- један наменски објекат у Милошевцу са 3 радне собе и пратеће просторије
- један наменски објекат у Лозовику са 3 радне собе (без физкултурне и вишенаменске сале) и пратеће просторије
- адаптирани простор у Дому културе у Старом Селу
- учиниоце при основним школама у: Марковцу, Новом Селу, Д. Ливадици, ОШ „Н. Петровић“, Савановцу, Крњеви, Бресју, Радовању

Основно образовање одвија се у 7 матичних основних школа:

- „Свети Сава“ Велика Плана – 932 ученика
- „Надежда Петровић“ Велика Плана – 371 ученика
- „Карађорђе“ Велика Плана – 701 ученик
- „Вук Караџић“ Крњево – 296 ученика
- „Радица Ранковић“ Лозовик – 437 ученика
- „Академик Радомир Лукић“ Милошевац – 383 ученика
- „Други шумадијски одред“ Марковац – 451 ученик

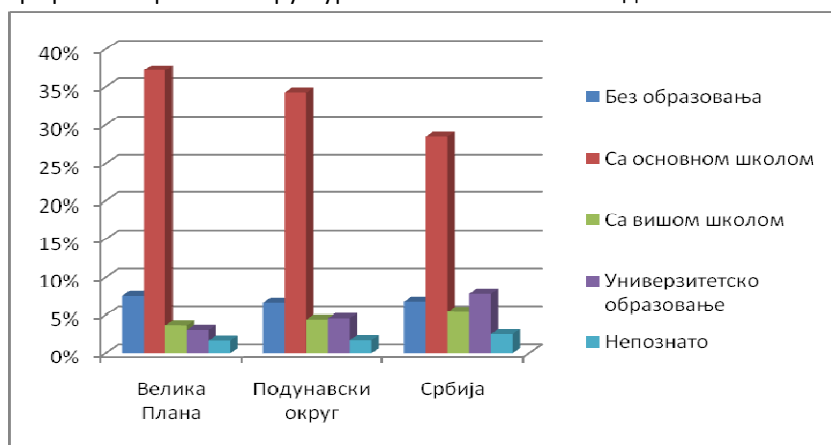
Укупно је уписано 3,571 ученика у 2008. години што је за 508 ученика или 12% мање у односу на број ученика у 2006.години.

Средњошколско образовање одвија се у три средње школе са укупно 1,340 ученика. У Техничкој школи “Никола Тесла” са 504 ученика ђаци се школују за следећа занимања: бравар (57 ученика), аутоелектричар -електроинсталатер (79 ученика), женски фризер (87 ученика), машински техничар за компјутерско конструисање (116 ученика), електротехничар рачунара (122 ученика), техничар моделар одеће (43 ученика). Економско угоститељска школа “Вук Караџић” са 488 ученика пружа могућност школовања за следећа занимања: економски техничар (126 ученика), кувар (71 ученика), конобар -посластичар (78 ученика) и трговац (79 ученика).

У Гимназији са 358 ученика постоје смерови: друштвено - језички смер, природно математички смер и информатички смер. Наведене школе поседују комплетно опремљене кабинете за информатику и практичну обуку.

Општина Велика Плана је основала Фонд за стипендирање кадрова општине Велика Плана из ког се у 2009. години стипендира 14 студената: 2 студента Медицинског факултета, 1 студент Математичког факултета, 2 студента ФАСПЕР - олигофренолог, 3 студента Филозофског факултета - српски језик, 2 студента Филолошког факултета - енглески језик, 3 студента Економског факултета и 1 студент Фармацеутског факултета.

График 3: Образовна структура становништва 2007.година

Извор: Републички завод за статистику

Образовна структура становништва у општини Велика Плана до нивоа универзитетског образовања је у равни просека Подунавског округа и републике Србије са карактеристичним високим учешћем популације са завршеном само основном школом док је број универзитетски образованих два пута мањи у општини Велика Плана у односу на просек округа и Републике Србије. Значајан је и податак да је број жена са средњим, вишим и високим образовањем у општини Велика Плана нижи од републичког просека од 20 до 40%.

У оквиру Народног универзитета при Центру за културу Велика Плана Факултет за образовање дипломираних правника и дипломираних економиста за руководеће кадрове из Новог Сада је отворио консултативну јединицу са 30 студената у Великој Плани.

У оквиру рада Народног универзитета постоје и следећи курсеви: курс за женске и мушке фризере, курс кројења и шивења модних женског одела, курс за козметичаре, курс за масере, школа рачунара, курс за руковаоце грађевинских машина и ватрогасни курс.

2.4.3 Здравље људи и социјална ситуација

Здравствена заштита у општини Велика Плана организована је кроз Дом здравља са здравственим станицама у Марковцу, Милошевцу, Крњеви, Лозовику и здравственим амбулантама у Новом Селу, Старом Селу, Радовању, Ракинцу, Бресју, Доњој Ливадици, Великом Орашју и Трновчу. При Дому здравља ради лабораторија у којој се обављају биохемијске и хематолошке анализе. Дом здравља је опремљен кабинетом за рентген (4 апарата) и ултразвук (7 апарата). Спирометар је апарат који тренутно највише недостаје Дому здравља за проширење нивоа услуга. Превоз пацијената се обавља са 8 санитарних возила.

Фармацеутске услуге у општини Велика Плана се пружају кроз апотекарску установу „Медика“ са више организационих јединица: „Центар“, Велика Плана, Лозовик, Марковац, Крњево, Милошевац, Велико Орашје.

Табела 6: Број становника по једном лекару

Општина/ Округ/ Република	Број становника по једном лекару			
	2000	2002	2005	2009
Велика Плана	1,111	987	912	644
Подунавски округ	571	520	512	
Република Србија	399	375	378	

Извор: Републички завод за статистику

И поред смањења броја становника општине Велика Плана по једном лекару у периоду 2000. – 2005. година и даље је тај број скоро два пута већи од броја у Подунавском округу и скоро три пута већи од броја становника по једном лекару у републици Србији.

По најновијим подацима укупно је запослено 32 лекара опште праксе, 30 лекара специјалиста, 7 лекара на специјализацији, и тренутно у 2009. је 644 становника по једном лекару тако је смањен број становника по једном лекару.

Социјална заштита се организује кроз рад Центра за социјални рад Велика Плана. У центру је запослено 20 радника (од тога са ВСС 8 радника, са ВШС 4 радника, са ССС 2 радника и са НСС 6 радника). Структура стручних радника је следећа: 6 социјалних радника, 1 психолог, 1 педагог и 2 правника.

Број корисника социјалне заштите 2008. године износио је 3,973, а 2006. године 3,294, што је за 21% више него 2006. Приметан је значајан раст броја пунолетних лица која користе услуге центра.

Табела 7: Кретање броја корисника социјалних услуга

Структура корисника у 2006.	Структура корисника у 2008	Однос 2008 – 2006 у %
Малолетна лица 1,352	Малолетна лица 1,500	+ 10%
Пунолетна лица 1,942	Пунолетна лица 2,473	+ 27%

Извор: Центар за социјални рад Велика Плана

Центар за социјални рад општине Велика Плана основан је Решењем Скупштине Заједнице социјалне заштите у Великој Плани бр. 389 од 18.12.1977. године.

Основни задаци Центра су управни и стручни послови у пружању услуга социјалног рада приликом решавања о правима из области социјалне заштите, откривање и праћење породица и појединаца у стању социјалне потребе, предлагање и предузимање мера за превазилажење стања социјалне потребе грађана и праћење њихове реализације, организовање и спровођење одговарајућих облика социјалне заштите и социјалног рада, развијање и унапређивање превентивних активности које доприносе спречавању јављања или сузбијању социјалних проблема, пружање дијагностичких услуга, спровођење одговарајућих третмана, пружање саветодавно – терапијских услуга и стручне помоћи корисницима, подстицање, организовање и кординирање професионалног и добровољног рада у области социјалне заштите, вођење евиденције о пруженим услугама и предузетим мерама у оквиру делатности, вођење евиденције о деци подобној за усвојење и потенцијалним усвојиоцима, вршење старатељства над малолетним, одраслим и старим лицима, спровођење надзора над вршењем родитељског права, одузимање деце од родитеља у случајевима предвиђеним законом, спровођење поступка усвојења, пружање помоћи у сређивању брачних и породичних односа, давање мишљења и предлога суду у поступку мирена брачних другова, учешће у поступку повере деце и измене одлуке о њиховој повери, учешће у реализацији контаката деце и родитеља, давање мишљења о подобности малолетника за закључење брака, пружање помоћи деци и омладини са поремећајима у понашању, извршавање вапитних мера и предлагање њихове измене, провера лица која се упућују на одслужење војног рока, интервенције код других институција и органа у циљу решавања проблема корисника, пружање услуга социјалног рада у вези са породичноправном заштитом грађана, стручна обрада малолетника и давање мишљења органу за прекршаје, учешће у свим фазама рада са малолетницима у

поступку извршења кривичних санкција изречених малолетним извршиоцима, пружање одговарајућих облика, мера услуга социјалног рада избеглим и расељеним лицима.

У оквиру постојећег система социјалне заштите, уз услов да испуњавају законом предвиђене критеријуме, појединцима и породици се обезбеђују следећа права: право на материјално обезбеђење породице, право на додатак за помоћ и негу другог лица, право на оспособљавање на рад, право на помоћ у кући, дневни боравак, право на смештај у установу социјалне заштите или другу породицу, право на услуге социјалног рада, право корисника на опремање за смештај у установу социјалне заштите, као и права предвиђена одлуком о проширеним правима и облицима социјалне заштите породице у општини Велика Плана.

Запослени у Центру за социјални рад општине Велика Плана обављају делатност у пословном простору који одговара критеријумима предвиђеним важећим нормативима. Сваки стручни радник установе има своју канцеларију, што обезбеђује потребан предуслов за квалитетан и несметан рад са странкама.

У Милошевцу постоји Центар за породични смештај деце „Рада Ђулић Младеновић – Црна“ који организује и непосредно врши смештај деце без родитељског старања у хранитељске породице, врши увид у рад и пружа стручну помоћ породицама којима су деца поверена на чување и васпитање све док се не обезбеде услови за повратак у породици порекла, односно до оспособљавања за самосталан живот. Центар за породични смештај деце „Рада Ђулић Младеновић – Црна“ Милошевац је почео са радом 29.03.1931. године и у периоду до 2008. године кроз Центар је прошло око 4,500 деце. У центру је запослено десет радника: директор, 3 социјална радника, 1 педагог, 1 психолог и 4 административна радника и техничка радника. На смештају у хранитељским породицама у 2006. години било је 215 деце.

У 2008. години години на смештају је 192 деце до тога 70 - оро деце са посебним потребама. Могући број деце на смештају је 400, тако да је искоришћеност капацитета установе 46%. У центру се реализују програми рада са децом и хранитељима, програми подршке осамостаљивању младих, културно - забавни садржаји, спортско - рекреативни садржаји, радионице. Активности се реализују у оквиру: клуба деце, клуба хранитеља, приредби, спортских такмичења, рекреативне наставе, екскурзија, издавања часописа „Хранитељица“. Центар за породични смештај деце има добру комуникацију са свим установама у окружењу, посебно са локалном самоуправом. Број регистрованих избеглих лица на територији општине је 168, а евидентираних расељених лица 1,833.

Култура и друштвени живот

Манифестације

Вишедневна манифестација „У славу Вожда“ има традицију дугу скоро три деценије и одвија се кроз научне скупове о Карађорђу, извођење позоришних представа на летњој позорници у Радовањском лугу и рад сликарске колоније Покајница . Одржава се у периоду од 26. - 30. јула.

На позоришној смотри аматерских позоришта Србије „Масукини дани“ у Великој Плани, учествују позоришни ансамбли из целе републике. Ова смотри се одржава током новембра и децембра месеца.

У оквиру рада библиотеке „Радоје Домановић“ из Велике Плана афирмисана је и ван граница манифестација у виду конкурса за савремену српску сатиру.

У оквиру културних манифестација треба и организују се:

- „ Дани Мије Крњевца“ –такмичење певача –аматера у Крњеви;
- „МАЕКС“ - смотри аматерских позоришта Србије у Старом Селу;
- „Под Липом“ - ликовна и песничка колонија у Крушеви;
- „Бајк Шоу“ - скуп љубитеља моторциклизма у Великој Плани,

Спорт

Спортски живот у општини Велика Плана одвија се претежно кроз активности око 40 клубова и то у одређеним спортовима: фудбал, кошарка, рукомет, одбојка, карате, џудо, стони тенис, шах, коњички спорт.

Спортске активности се одвијају у ТСЦ „Велика Плана“ површине 1,600 м² . На територији општине има укупно 16 фудбалских терена (2 у Великој Плани и 14 у селима општине).

Невладине организације и удружења:

- НВО „Жене у акцији“ се бави промоцијом и заштитом женских људских права
- НВО „Свет речи“ се бави презентацијом књижевних и уметничких дела

- НВО „Центар плус“ се бави креативним образовањем
- Еколошко удружење промовише чување природне средине.
- Општинска организација слепих и слабовидих
- Општинска организација глувих и наглувих
- Удружење особа са инвалидитетом “Воља за живоотом“
- Удружење Рома Велика Плана
- Удружење љубитеља реке Велике Мораве

2.5 Локална економија и тржиште рада:

2.5.1 Макроекономска позиција општине

Општина Велика Плана са 71% Националног дохотка и 57% Бруто домаћег производа у односу на вредност ових показатеља за републику Србију спада у ред средње развијених општина.

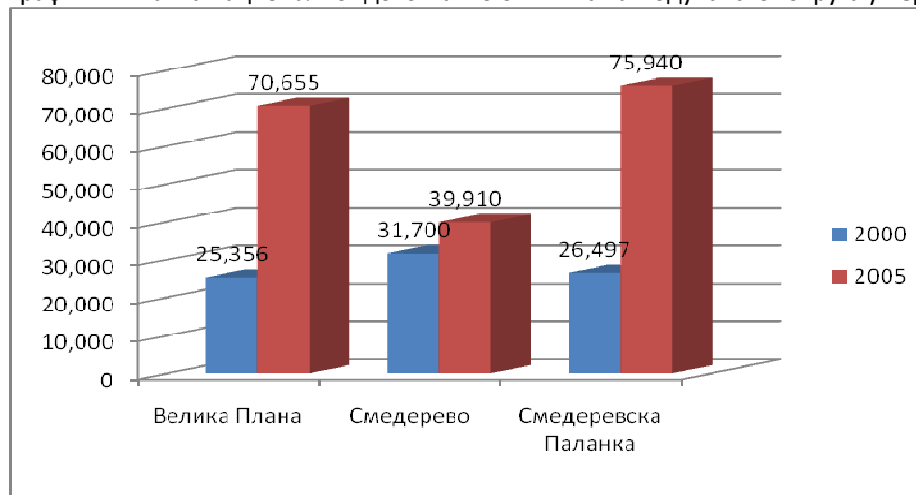
Табела 8: Национални доходак и Бруто домаћи производ 2005

Општина/Округ	Национални доходак				Бруто домаћи производ	
	2000		2005		2005	
	По становнику у РСД	Ниво, Република Србија = 100	По становнику у РСД	Ниво, Република Србија = 100	По становнику у РСД	Ниво, Република Србија = 100
Подунавски	28,946	82	55,866	82		
Велика Плана	25,356	71	70,655	71	81,522	57
Србија	35,492	100	123,473	100	144,109	100

Извор: Републички завод за статистику

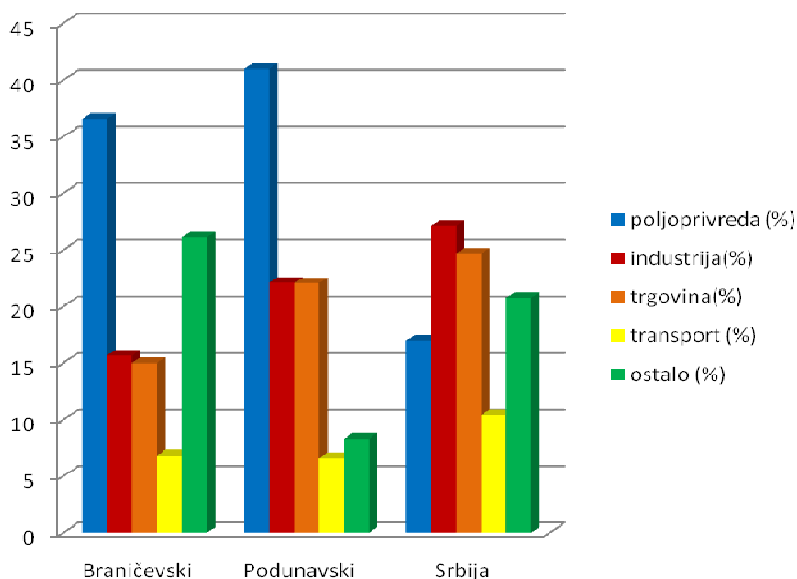
Из података са графика 4. се може видети да је Велика Плана у 2005. години имала други по величини национални доходак у Подунавском округу од 70,655 динара.

График 4. Висина националног дохотка по општинама Подунавског округа у периоду 2000-2005

Извор: Републички завод за статистику

Општина Велика Плана као и све општине Подунавског и Браничевског округа највећи део националног дохотка ствара из сектора пољопривреде (око 35 - 40%), затим следи индустрија са око 15 - 20%, трговина са око 15 - 20%, транспорт са око 7% и остале делатности од 8 -25%.

Извор: Републички завод за статистику

График 5: Учешће сектора у стварању националног дохотка

2.5.2 Предузећа и радна места

У општини Велика Плана тренутно има 766 правних лица (привредних друштава) од тога: активна правна лица 540 и пасивна правна лица 103, непрофитабилних удружења 123.

Укупно је запослених 7,421 лица од тога: запослени у предузећима, установама, задругама и организацијама 4,852, запослени у приватном сектору 2,597. Број становника који плаћају пензијско осигурање путем пољопривреде је око 4,000. За општину Велика Плана је карактеристично да има највећи број радника који раде у другим општинама Републике Србије (1,769) у поређењу са Смедеревом (1,125) и Смедеревском Паланком (1,562).

По подацима из 2007. године привреда општине Велика Плана је остваривала дефицит у промету са иностранством за разлику од друге две општине Подунавског округа.

Табела 9: Кретање извоза и увоза у доларима у 2007. години

Општина/Округ	Извоз	Увоз	Дефицит/Суфицит
Смедерево	1,050,500,000	690,019,000	+360,481,000
Смедеревска Паланка	61,000,000	43,632,000	+17,368,000
Велика Плана	3,500,000	10,766,000	-7,266,000
Подунавски округ	1,115,000,000	753,427,000	+361,573,000

Извор: Републички завод за статистику

Индустријске зоне Велике Плана:

Као просторни систем, општина Велика Плана лежи у плодној великоморавској низији, којом поред реке Велике Мораве и њених притока, «протиче» и најзначајнији инфраструктурни коридор, у њој су сконцентрисана насеља, природни потенцијали и активности. Управо овај коридор представља осовину развоја Србије, а истовремено је само део значајне европске осовине развоја, којом се управо на исходишту Велике Плана, спајајући се краком Велике Мораве, даље остварују везе са Бугарском, Грчком, Турском, и даље. Овакав географски положај је

значајна упоредна предност у односу на друге просторне целине, и пружа потенцијале који се много активније морају експлоатисати у дугорочном развоју општине.

Положај општине Велика Плана садржи неколико кључних елемената од којих зависи њен просторни развој, односно економски, социјални и еколошки квалитет развоја Велике Плана као урбаног центра и 12 сеоских или мање урбаних насеља општине. Ти елементи су:

- А) Положајни централитет
- Б) Аутопут - коридор 10
- В) Река Велика Морава
- Д) Контекст регионалног повезивања и усаглашавања.

Радна зона поред аутопута одређена је на основу планиране петље којом би се остварила веза са Смедеревском Паланком и везом са регионални путем Р 214 "Цариградским друмом" који повезује Смедерево и Велику Плану. У тој зони обухваћени су комплекс мотела "Лозовичка чесма" и бензинска станица НИС-а. Земљиште је у приватном поседу и тренутно се користи као пољопривредно а састоји се од већег броја парцела просечних површина око 60 ари. Од инфраструктуре су у зони присутни само локални пут који повезује место Лозовик и Голобок, док остатак мреже јавни површина чине њивски путеви.

За привођење намени ове зоне препоручује се израда плана детаљне регулације ради формирања нове путне мреже и укрупњавања парцела ради формирања нових грађевинских парцела.

Укупна површина зоне је око 84 ха.

Зона поред железничке станице у Лозовику простира се лево и десно од железничке пруге у зони станице са више колосека, где је могуће развијати различите индустријске програме који се могу ослањати на погодности транспорта које нуди железница. Својим јужним делом ова зона контактира и путни правац који ће у будућности повезивати државни пут звани "Цариградски друм" Смедерево – Велика Плана са петљом на аутопуту. У овој зони постоје зачеци привредних садржаја са два магацинска погона

Површина ове зоне је око 50 ха.

Зона поред државног пута – "Цариградског друма" представља некадашње задружно имање које је делом враћено физичким лицима- бившим власницима по основу ПЗФ-а., а делом је још увек у задружној својини. Атрактивност ове зоне потиче од директног ослонаца на регионални путни правац (државни пут II) реда .

Површина ове зоне је око 25 ха.

Поред "Цариградског" друма у близини железничке станице (радна зона)

Радна зона у Милошевцу одређена је као опојас уз регионални путни правац који повезује Смедерево и Велику Плану (државни пут II реда). Земљиште у овој зони је у приватној својини и састоји се од парцела које се тренутно користе као пољопривредно земљиште. Зона је повезана са насељем Милошевац локалним путем који је уједно и веза насеља са поменутиим државним путем. Ужа зона контактира железничку станицу са вишеколосечном пругом и погодна је у погледу могућности комбинације железничког и друмског саобраћаја. У обухвату зоне налази се циглана у којој се активно обавља процес производње печене цигле .

Површина зоне је око 26 ха.

Зона око "Милошевачког језера" одређена је као просторна целина специфичне намене за развој рекреативних и туристичких садржаја. У овој зони 70-их година одигривала се интензивна изградња викенд кућа, тако да и данас ова зона поседује атрактивност на бази природног ресурса какво је "Милошевачко језеро". До зоне се долази

локалним путем који ову зону повезује са државним путем II реда Смедерево - Велика Плана на деоници у атару насеља Милошевац. Зона је опремљена нисконапонском електричном мрежом. Земљиште у овој зони је у приватном власништву и састоји се из парцела просечне површине од око 10 ари.

Зона је удаљена од насеља око 5 км, а од регионалног пута око 2,5 км.

Укупна површина зоне је око 35 ха.

Радна зона у Крњеви одређена иницирана је већ постојећим објектима велетрговине фирме "ДИС" из Крњева. Зона се ослања на регионални путни правац Смедерево – Велика Плана и састоји се од земљишта које је у приватном поседу.

До зоне је спроведена нисконапонска електрична мрежа за потребе фирме "ДИС" а кроз зону ће перспективно проћи инсталације гаса и регионалног водовода.

Зона је од насеља удаљена око 1 км, а од Велике Планае око 10 км.

Површина зоне је око 19 ха

Радна зона у Великом Орашју одређена је као појас уз регионални путни правац Смедерево – Велика Плана, Зона се већим делом састоји од неизграђеног земљишта које се користи као пољопривредно, а део зоне је изграђен фармом за тов пилића.

До зоне је спроведна нисконапонска електро мрежа за потребе фарме.

Парцеле у обухвату ове зоне су у приватном власништву.

Удаљеност зоне од центра села је око 1 км, а од Велике Планае око 8 км.

Површина зоне је око 22 ха.

Радна зона "Север" обухвата простор лево и десно од регионалног пута Велика Плана – Смедерево, на изласку из Велике Планае. Зонирање извршено у циљу континуираног повећања површина намењених за изградњу производних садржаја уз ослонац на већ постојећу зону "Бабина вода" која је комунално опремљена и изграђена. Може се рећи да на подручју општине Велика Плана, ова зона има највећи потенцијала за изградњу производних капацитета јер је опремљена инсталацијама водовода, канализације, електрике и гасовада. У зони се систем за пречишћавање отпадних вода тако да са становишта услова заштите средине и третмана отпадних вода у будућим индустријским погонима ова зона поседује изузетне погодности у услове за испуњавање еколошких стандарда.

У току је израда два плана детаљне регулације за део зоне са десне и део са леве стране поменутог пута гледано из правца Велике Планае према Смедереви којим документима се ближе разрађују услови за будућу изградњу.

Зона се налази у близини саобраћајне петље која повезује регионални пут Смедерево – Велика Плана и аутопут Београд – Ниш, на удаљености од око 1 км.

Укупна површина зона је око 65 ха од чега је изграђено приближно 20 ха.

Јужна радна зона у Великој Плани ослања се на регионални путни правац који води од Велике Планае према Баточини, и на мрежу насељских улица. Зона је позиционирана са леве и десне стране поменутог пута и њој су већ изграђени значајни капацитети индустрије. Зона је у потпуности опремљена комуналном инфраструктуром (вода, канализација, ел. енергија и гас).

Неизграђене површине у оквиру зоне "Југ" су у приватном власништву и то делом у власништву физичких лица, а делом у власништву производних фирми као што су "ГОША МОНТАЖА" из Смедеревске Паланке и Фабрика сточне хране "Сто посто".

Зона се налази у непосредном окружењу изграђених насељских површина, а од центра града је удаљена око 1 км.

Површина зоне је око 27 ха, а неиграђено је око 12 ха.

Радна зона уз аутопут Београд – Ниш намењена је за изградњу хотела са пратећим садржајима. Земљиште у овој зони је у приватној својини и користи се као пољопривредно. За ову зону је обавезна израда урбанистичког плана како би се решило саобраћајно повезивање будућег комплекса хотела са аутопутем.

Зона није комунално опремљена, али обзиром на близину насељене инфраструктуре која се налази на око 1 км од зоне могућа је изградња комуналних инсталација до саме зоне.

Површина ове зоне је око 15 ха

Ова просторна целина издвојена је у Просторном плану општине Велика Плана као туристичко – рекреативна зона у којој се могу градити објекти у функцији туризма, рекреације угоститељства и викенд кућа.

У непосредној близини моста и уз реку Велику Мораву веће је започета изградња објеката намењених угоститељству и неколико кућа за одмор и рекреацију.

Земљиште у овој зони је у приватној својини и овде се допушта иницијатива приватног сектора за уређење и активирање овог простора у планирану подршку локалне самоуправе општине Велика Плана. У овој зони се у току године повремено организују окупљања различитим културним или спортским поводима, тако да у овој зони постоји зачетак организоване туристичке понуде.

За ову просторну целину је у припреми план детаљне регулације којим ће се прецизније одредити услови и могућности грађења.

Површина зоне је око 30 ха.

Одређивање радне зоне у Марковцу у непосредној близини аутопута Београд – Ниш, базирано је на саобраћајној погодности ове локације која потиче од саобраћане петље којом се оставрује веза ауто пута и магистаралног

путног правца који води од Тополе према Свилајнцу.

У зони постоје зачеци пословних делатности на основу изграђених објеката намењених трговини и сервисима за путничка возила.

Земљиште у овој зони је у приватном власништву и претежни део тог земљишта се користи као пољоприведно.

Зона је опремљена нисконапонском електромержом.

Преопрука је да се за ову зону уради план детаљне регулације каоко би се дефинисале нове јавне површине са регулационим ширинама које ће бити у складу са потребама саобраћаја у радној зони.

Површина ове зоне је око 35ха.

Ова радна зона обухвата шири појас око регионалног пута Велика Плана- Лапово и магистралног пута који води од Свилајнаца према Тополи.

Зонирање је извршено око раскрснице ова два путна правца, где су индустријски садржаји иницирани млинском индустријом лоцираној у непосредној близини поменуте раскрснице. Зоном је обухваћена бензинска пумпа и погон за израду "ПВЦ" столарије.

Земљиште у овој зони је у приватном власништву и већи део се користи као пољоприведно.

Зона је опремљена електроенерг инфраструктуром.

Површина зоне је око 26 ха.

Ову зону чини простор око циглане у Марковцу која се налази у окружењу пољоприведног земљишта. До зоне се долази скретањем са регионалног пута Велика Плана – Лапово на локални пут који води директно до ове зоне.

Зона је од регионалног пута удаљена око 300 м, а од центра села Марковца око 2 км.

Земљиште у овој зони је делимично девастирано ископом глине за потребе циглане, док се већи део земљишта користи као пољоприведно.

До зоне је доведена нисконапонска електро мрежа.

Површина зоне је око 8 ха.

Радна зона поред пута за Жабаре

Радна зона у Доњој Ливадици одређена је изван континуирано изграђевинског подручја села Доња Ливадица, у окружењу пољоприведног земљишта. Основни потенцијал и мотив за одређивање ове радне зоне је саобраћана погодност земљишта које се директно ослања на регионални путни правац Велика Плана – Жабари. Зона се налази на удаљености од око 7 км од Велике Плана.

Зона није опремљена комуналном инфраструктуром.

Земљиште у овој зоније у приватном власништву физичких лица.

Површина зоне је око 8ха.

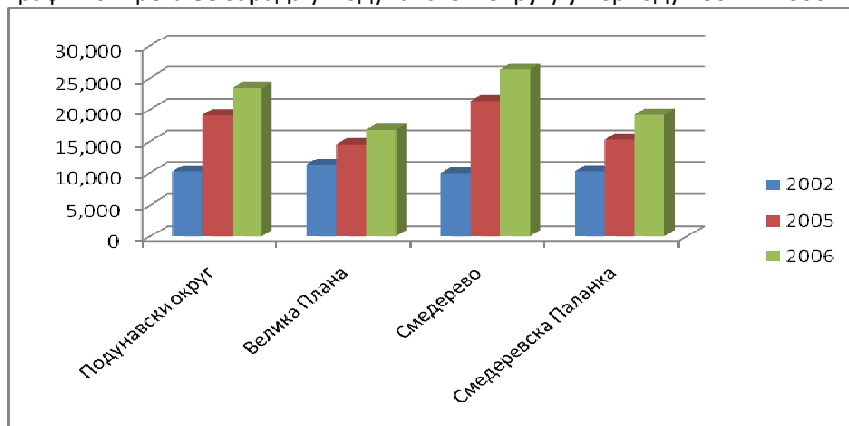
Цена ара земљишта за изградњу индустријских погона креће се од 3-6 €/м².

Најзначајнији привредни субјекти у општини Велика Плана:

- Акционарско друштво „Напредак“ је предузеће за прераду житарица и производњу хлеба и пецива. У оквиру своје делатности запошљава 147 радника.
- Милфарина доо трговинско предузеће запошљава 19 радника
- Ударник комерц доо производња арматурне мреже и жице запошљава 33 радника
- Ударник градња доо високоградња и нискоградња запошљава 87 радника
- Аша Ибелик доо производња армирано – бетонских елемената запошљава 50 радника
- Бисер – Марковац производња хладно цеђеног уља запошљава 3 радника
- Деама доо производња металних полупроизвода запошљава 19 радника
- Пеиист доо производња делова за аутобусе (гумени делови) запошљава 7 радника
- Фабрика сточне хране „Сто посто“ производња сточне хране и премикса за исхрану стоке запошљава радника 163 радника.
- Предузеће „Супериор“ доо бави се производњом семена поврћа. Фирма запошљава 20 сталних и 10 повремених - сезонских радника. Такође за „Супериор“ ради 12 коопераната тако да негде око 30 породица живи искључиво од ове фирме.
- „Навип – Крњево“ ДОО, производња вина (стоних, квалитетних и врхунских) винског дестилата и ракија. Укупан број запослених 38.
- АД Млекара Плана запошљава 77 радника, прерађује близу 25,000 литара млека дневно, пријемни капацитет млекаре су 50,000 литара млека, а преради 30,000 литара дневно
- „Мали Подрум Радовановић“ КД бави се производњом грожђа и вина производњом из свежег грожђа, има 6 запослених.
- „Гоша Монтажа 2“ АД бави се монтажом опреме и свих типова конструкције запошљава 839 радника
- „Прогрес“ АД за производњу опекарских производа запошљава 98 радника.
- „ДИС“ Крњево. Основна делатност предузећа је трговина на велико пићем, прехранбеним производима, кућном хемијом и галантеријом, сухомеснатим и млечним производима запошљава 738 радника
- Предузеће „Цмана Промет“ ДОО поред продаје робе широке потрошње бави се и производњом прерадом свих врста меда и прерађевинама од меда као и прерадом рена запошљава 192 радника

- „Металкоп“ – Марковац има стално запослених 17. Бави се производњом грађевинских елемената и грађевинским радовима
- СЗТР Млекара „Марковац“ бави се производњом и дистрибуцијом млечних производа. Има 23 запослена радника од чега 3 са високом школском спремом, 10 радника са средњом школском спремом и 10 неквалификованих радника
- Саобраћајно предузеће "Југопревоз" Велика Плана упошљава 98 радника различитих квалификација.

График 6: Кретање зарада у Подунавском округу у периоду 2002. – 2006.

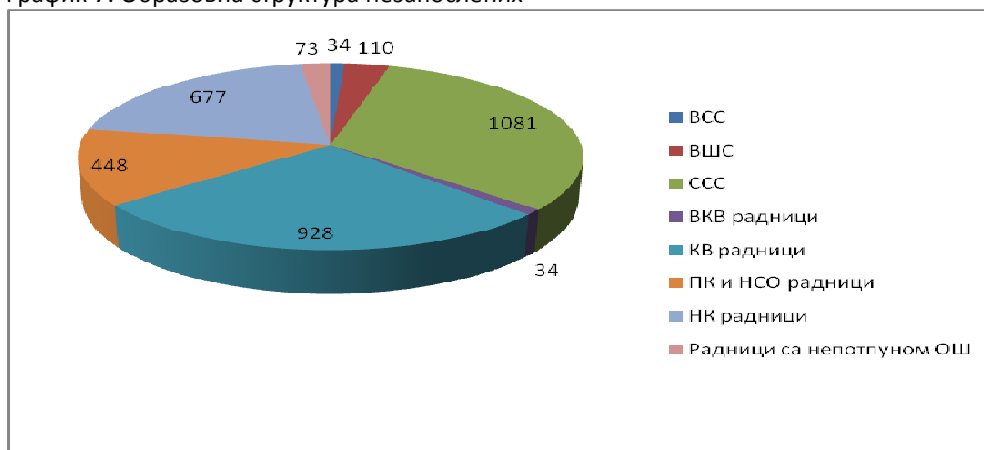
Извор: Републички завод за статистику

Из графика 6. се може видети да је у периоду од 2002. до 2006. године у Великој Плани дошло до најмањег раста зарада у Подунавском округу и 2006. године зараде у Великој Плани су биле на нивоу од 78% од републичког просека, односно за 30% мање од просека у Подунавском округу.

2.5.3 Незапосленост

По подацима из новембра из 2009. године Националне службе за запошљавање, општина Велика Плана има стопу незапослености (23,7%) односно 3,667 незапослених лица у Подунавском региону. У структури незапослених доминирају лица са завршеном средњом школом и квалификовани радници док је незапослених са високом стручном школом мање од 1%.

График 7: Образовна структура незапослених

Извор: Републички завод за статистику

Према подацима Националне службе за запошљавање од укупног броја запослених 48,7% је оних који траже посао први пут, 47,2% је лица без квалификација и 56,3% су жене. Из ових података се види да је број лица без квалификација која траже посао у општини Велика Плана знатно већи у односу на просек Србије (37%) и просек у Подунавском округу (44,8%). Број незапослених на 1,000 становника у општини Велика Плана износи 99 лица док је тај број у Подунавском округу 92, а у Републици Србији 106.

2.5.4 Пољопривреда

Са 87% пољопривредних површина и 77% обрадивог земљишта општина Велика Плана спада у типичан пољопривредни крај. Томе у прилог иду и подаци из доње табеле из којих се види да је удео пољопривредног становништва (17%) виши у општини Велика Плана него у Подунавском округу (14%) и у републици Србији (11%)

Табела 10: Удео пољопривредног становништва

Општина/Округ/Република	Пољопривредно становништво	Активно пољопривредно становништво	Издржавано пољопривредно становништво
Велика Плана	17%	63%	37%
Смедерево	10%	64%	36%
Смедеревска Паланка	17%	67%	33%
Подунавски округ	14%	65%	35%
Србија	11%	65%	35%

Извор: Републички завод за статистику

Пољопривреда и богат земљишни фонд општине Велика Плана се одликује следећим показатељима:

- У односу на укупну ораничну површину од 22,835 ха, око 50%, односно 11,235 ха, уређено је комасацијом.
- Уситњеност парцела (просечна величина парцела 0,27 ха) представља основни ограничавајући фактор интензивирања производње.
- Просечна величина поседа износи око 2,9 ха (50% домаћинстава располаже поседом од 1 - 4 ха, а само 2% домаћинстава има посед преко 8 ха.
- Укупан број регистрованих пољопривредних газдинстава у 2007. години износио је 3,580, према евиденцији Управе за трезор - Министарства финансија .

Тренутно је мерама хидромелиорација од дејства надземних вода заштићено око 3,500 ха, а од плавних вода Велике Мораве, Јасенице и Раче углавном су заштићене све обрадиве површине. Цена ара обрадиве земље креће се у распону од 20 – 50 €.

На подручју општине Велика Плана нема изграђених система за наводњавање, изузимајући мање парцеле у приватном власништву (око 400 ха) где се наводњавање углавном врши преко интерних бушотина и пумпи у сеоским домаћинствима у приобаљу Мораве, Јасенице и Раче, као и покретним или укупаним мини системима у приватном власништву на малим површинама

У оквиру пољопривреде највише су заступљени ратарство и сточарство. Структура заступљености култура указује на већу заступљеност житарица него индустријског биља, иако за њихов развој постоје услови у смислу постојања прерађивачких капацитета. Под житарицама (кукуруз и пшеница) се налази око 65% укупне пољопривредне површине, са просечним годишњим приносом од 4 т пшенице и 7 т кукуруза по хектару. Од осталих култура нешто већи значај има сточно крмно биље (12%) и поврће (5%), док је индустријско биље (шећерна репа и сунцокрет) врло мало заступљено, тек са 3%. Пољопривредно земљиште се највећим делом користи у пролећној сетви (77%), док озими усеви захватају 23%. Од пролећних култура, најзаступљенији је кукуруз (56% ораничних површина) док је озимих култура најзаступљенија је пшеница (16%).

На територији Општине Велика Плана највише се гаје следеће повртарске културе: паприка, парадајз, краставец корнишон, кромпир, купус и пасуљ. Поврће се озбиљно гаји на око 10% укупне површине пољопривредног земљишта, не рачунајући кућне баште. Близина реке Велике Мораве даје погодне микро климатске услове, погодне за гајење поврћа. Последњих година су се искристалисала три региона и то Лозовик, Милошевац и Старо Село. Све површине под поврћем су под заливним системима. Поврће се највише гаји на отвореном. Пластеници као најзначајнији објекти у повртарској производњи заузимају мање од 1% од укупне повртарске производње. Приметна је тенденција смањења површина под поврћем у периоду 2004. – 2008. година (паприке за 9%, парадајза за 3% и краставца за 65%). Принос паприке по хектару има тенденцију пада у овом периоду (5%) највише због неозбиљних произвођача који због лоше неге усева оставрују принос испод 5 т/ха. Са друге стране принос краставца по хектару расте (2%) јер су произвођачи свесни да се улагање у шпалире иплати.

За повртарство у општини Велика Плана је карактеристично да је изузетно развијена семенска производња у оквиру семенске куће „Супериор“ из Велике Плана која је постала препознатљив бренд овог краја.

Сточарство је веома развијено у општини Велика Плана са изузетно дугом традицијом гајења квалитетне стоке, нарочито у области говедарства. Из табеле 11. се види да је у општини Велика Плана дошло до повећања свих врста стоке (говеда за 1%, свиња за 32% и оваца за 24%) у периоду 2002. – 2005. година док је у Подунавском округу и републици Србији тај број опао. У делу говедарства присутна је тенденција пораста узгоја музних крава (око 2,000 комада), чему посебан подстицај даје научни и савремени лабораторијски рад Сточарско

ветеринарског центра за репродукцију и вештачко осемењавање „Велика Плана“ чији су смештајни капацитети 110 бикова (сименталске расе), 30 нерастова и 5 пастува. Депо семена је капацитета 3,000,000 доза.

Табела 11: Кретање броја стоке у периоду 2002. – 2005.

Округ/општина/ република	Говеда			свиње			овце		
	2002	2005	индекс 2005/20 02	2002	2005	индекс 2005/ 2002	2002	2005	индекс 2005/ 2002
Подунавски округ	28,142	22,697	80	157,121	135,329	86	33,695	30,992	91
Велика Плана	5,942	5,976	100	29,700	39,138	132	8,828	10,984	124
Република Србија	1,161,506	1,096,185	94	3,634,274	3,211,597	88	1,515,561	1,609,239	106

Извор: Републички завод за статистику

Производња воћа у општини Велика Плана као и у Подунавском округу и републици Србији бележи раст у периоду од 2002. – 2005. године. У општини Велика Плана тај раст је изузетно изражен (јабукe 320%, шљиве 245%) док је производња грожђа у паду у истом периоду за 68%.

Табела 12: Кретање производње воћа у ха у периоду 2002. – 2005.

Округ/општина	Јабукe			шљиве			грожђе		
	2002	2005	индекс 2005/ 2002	2002	2005	индекс 2005/ 2002	2002	2005	индекс 2005/ 2002
Подунавски	6413	16926	264	1445	4404	305	16773	7155	43
Велика Плана	128	538	42	536	1851	345	5142	1628	32
Република Србија	95584	198030	207	197486	304351	154	394811	240643	61

Извор: Републички завод за статистику

Институције у пољопривредној производњи

Фонд за унапређење и развој пољопривреде општине Велика Плана је основан 2003. године. Средства Фонда се обезбеђују из следећих извора: пореза на доходак грађана од пољопривреде и шумарства; буџета општине; донаторства предузећа из области производње и прераде пољопривредних производа; кредита и зајмова; поклона, донаторства, спонзорства и прилога.

Средства Фонда се додељују за:

- унапређење и развој биљне производње;
- производње воћно - лозног садног материјала;
- производње репродукцијског материјала и меркантилне робе из области повртарства и ратарства;
- изградње система за одводњавање и наводњавање пољопривредног земљишта;
- унапређење и развој сточарске производње (говедарство, свињарство, овчарство и живинарство);
- производња сточне хране;
- подстицање производње биолошки здраве хране;
- подстицање извозних програма пољопривредне производње;
- и друге намене од битног значаја за развој пољопривреде;
- подстицај осигурања пољопривредне производње;

Удружење повртарa „Поморавац“ Велика Плана је генератор развоја повртарских култура у општини Велика Плана. Основано је 12.02.2007. године и третнутно број 12 активног чланова са тенденцијом омасовљења. Производњу обављају на отвореном простору 70 ха и затвореном простору 1,20 ха.

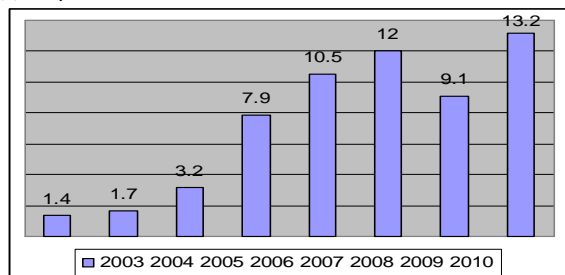
Главни циљеви су:

- омасовљење, развој и унапређење производње производњ и пласмана производа из области повртарства, као важне гране пољопривреде;
- прикупљање и анализа података о резултатима производње чланова удружења;
- унапређење организације рада у повртарству, избор врсте производње, опреме, сортимената;
- организација и развој пропагандне делатности у области повртарства;

- сарадња са субјетима који су заинтересовани за сарадњу и који су у могућности да помогну унапређењу производње воћа;
- праћење примена најбољих метода производње у области повртарства;
- издавање брошура у циљу прогирања повртарске проиводње;
- унапређење и побољшање нивоа знања произвођача поврћа кроз праћење стручне литературе, организовања стручних семинара и предавања из области повртарства;
- остваривање подстицајних средстава преко Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде;
- обезбеђивање пласмана;

Пољопривреда је препозната од стране руководства општине као перспектива будућег развоја те је отуда сталан раст средстава који се издвајају за финансирање Фонда за унапређење и развој пољопривреде. Износ средстава намењених пословању Фонда од основања у периоду 2003. - 2010. година повећао се 9,42 пута, што илуструје значај улагања у пољопривреду.

График 8: Раст средстава Фонд за унапређење и развој пољопривреде у периоду 2003. – 2010. у милионима динара

Извор: Фонд за унапређење и развој пољопривреде општине Велика Плана

Поред финансирања пољопривреде Фонд организује предавања и семинаре за пољопривреднике и локалне изложбе стокe.

На територији општине Велика Плана постоји и делује више пољопривредних удружења:

- ✓ Удружење пчелара „Радилица“ – Велика Плана;
- ✓ Удружење одгајивача говеда сименталске расе Велика Плана;
- ✓ Удружење одгајивача расних свиња „Моравка“ Милошевац;
- ✓ Удружење одгајивача оваца и коза „Карађорђево тор“ - Велика Плана;
- ✓ Удружење повртара „Поморавац“ - Велика Плана;
- ✓ Удружење корисника вода „Велика Морава“ – Велика Плана;
- ✓ Удружење повртара „Поморавац“ Велика Плана;

На територији општине Велика Плана активне су следеће земљорадничке задруге:

- ЗЗ „Бразда“ Крњево са 4 запослена бави се откупом стокe и мањим делом уговарањем производње соје и сунцокрета;
- ЗЗ Велико Орашје се бави организацијом кооперације у ратарској производњи;
- ЗЗ „Велика Плана“ са двоје запослених пружа ветеринарске услуге;
- ЗЗ Ново Село има 4 запослена;
- ЗЗ „Чикерац“ Ракинац има 1 запосленог и бави се вођењем матичне службе у сточарству;
- ЗЗ „Пландиште“ Велика Плана бави се вођењем матичне евиденције у сточарству и организовањем изложби стокe;

2.5.5 Туризам

Туристичке активности се великим делом одвијају кроз рад Јавне установе Туристичко спортски центар „Велика Плана“ која организује послове свих облика рецептивних туристичких услуга, организације спортских програма за такмичарске и рекреативне групе, учешће у организацији културних, уметничких, спортских и других манифестација на подручју града и општине и информативно - пропаганду делатност за сопствене и туђе потребе. У припреми је оснивање туристичко - информативног центра, који ће имати информативну улогу за све субјекте који намеравају да посете општину Велика Плана.

Манифестација „У славу великог војда“ привлачи сваке године знатан број посетилаца, али само на дан – два. Манастири Копорин и Покајница као и црква брвнара у Крњеви су културно – историјске дестинације овог краја занимљиве за посетиоце.

Табела 13: Поређење броја туриста и ноћења у 2000. и 2006. години

Округ/општина	Укупан број туриста			Ноћења		
	2000	2006	Индекс 2006/2000	2005	2006	Индекс 2006/2000
Подунавски регион	34,532	27,530	79	30,996	40,899	131
Велика Плана	27,499	22,223	81	21,068	28,622	136
Србија	2,169,225	2,006,488	92	6,499,352	6,592,622	101

Извор: Републички завод за статистику

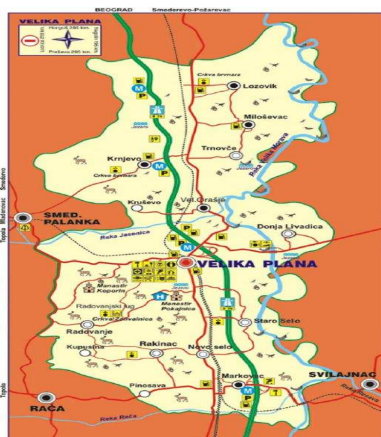
Из табеле 13. се може видети да је у периоду од 2000. до 2006. године дошло до пада у броју туриста док је број ноћења повећан у општини Велика Плана. Овакав тренд је био присутан и у Подунавском округу и у Републици Србији. Можда би већу улогу могао да има ловни и риболовни туризам. Ловачко удружење „Поморавље“ организује услуге у области ловног туризма (организација лова за "ситну" дивљач, организација лова за "крупну" дивљач, услуге стручног пратиоца - водича у лову на крупну дивљач, услуге тумача - преводиоца, услуге погонича - носача, изнајмљивање ловачког пса, коришћење чамца, изнајмљивање ловачког оружја). На 36 километара тока реке Велике Мораве, делу тока реке Јасенице, на вештачким језерима и језерцима насталим експлоатацијом шљунка и песка може се ловити мрена, бела риба, деверика, клен и скобаљ током целе године. Поред горе наведеног вида услуга општина Велика Плана поседује велике смештајне капацитете и може пружити услуге конгресног туризма, дневне обиласке културно-историјских знаменитости, спортски туризам као и друге видове туристичких услуга. **Укупан смештајни капацитет у општини Велика Плана износи око 553 лежајева.**

Туристички смештајни капацитети у општини Велика Плана:

Мотел „Лозовичка чесма“ са 16 лежајева
 Мотел „Крњево“ са 52 лежајева,
 Мотел „Велика Плана“ са 56 лежајева
 Мотел „Стари хрст“ са 92 лежајева

Хотел „Плана“ са 225 лежајева
 „Моравски конаци“ са 27 лежајева
 Мотел „Велика Плана“ са 85 лежајева

Мапа : Главне туристичке дестинације у општини Велика Плана

2.6 Анализа постојећих секторских стратегија и програма

У овом тренутку у општини већ постоје секторске стратегије и програми које се реализују и завршавају у наредним годинама. Табела испод представља преглед тих докумената и проблематике на коју се односе.

Постојеће секторске стратегије и програми	
Стратегија 1	Назив: Стратегија просторног развоја општине Велика Плана Датум усвајања: 2006 Период: 1. етапа 2012; 2. етапа 2020; Кључна питања на које се односи ова стратегија: Развој институционалних инструмената којим локална управа општине Велика Плана управља развојем, односно дефинише пројекте који ће обезбедити квалитетније уређење простора општине и тазвој појединих сектора; Инвестициона изградња у јавном и приватном сектору; Ефикасно и координисано инфраструктурно опремање
Стратегија 2	Назив: Стратегија развоја социјалне заштите Датум усвајања: 24.04.2008. Период: 2008 - 2012 Кључна питања на које се односи ова стратегија: Незапосленост, стара лица, млади, млади и породица, особе са инвалидитетом, маргинализоване групе, питања везана за породични смештај деце у Милошевцу

Напомена: Тренутно се израђује завршни документ ЛЕАП - локално еколошки акциони план чије се усвајање очекује у јануару 2010.године

До краја 2009.године биће усвојен и документ локално акциони план за младе.

2.7 Анализа институционалног оквира подршке и јавних сервиса

Скупштина Општине са 39 одборника је највиша инстанца локалне самоуправе у општини Велика Плана. Политичку структуру Скупштине Општине у 2009. години чинили су посланици из следећих странака: ДСС 12, СРС 11, ДС 9, СПС 4 и ЈС 3. Општинско Веће има 11 чланова. Локална самоуправа на подручју општине остварује се кроз Месне канцеларије у 13 насеља.

Општинска управа састоји се од следећих одељења:

- Одељење за општу управу и заједничке послове
- Одељење за финансије
- Пореско одељење
- Одељење за привреду и локални економски развој
- Одељење за друштвене делатности
- Одељење за урбанизам и грађевину, имовинско – правне и комунално – стамбене послове
- Одељење за инспекцијске послове
- Служба за скупштинске послове и односе са јавносношћу

Општина Велика Плана једна од ретких општина у Републици Србији која има мањи број радника по критеријумима о рационализацији у локалним самоуправама и државној администрацији.

При општинској управи раде и следеће институције:

- ✓ Канцеларија за младе
- ✓ Канцеларија за рурални развој
- ✓ Услужни центар
- ✓ Канцеларија за НИП
- ✓ Канцеларија за ЛЕР
- ✓ Канцеларија за дијаспору

Постојеће јавне институције у општини од важности за стратегију

Име организације: ЈП “Плана”	Главне активности: Старање о изградњи, уређивању, коришћењу, унапређивању и заштити грађевинског земљишта; одржавање локалних и некатегорисаних путева као добара од општег интереса; просторно и урбанистичко планирање и пројектовање. Јавном предузећу „Плана“ су од стране општине поверени и послови из области гасификације целокупне Општине Велика Плана. Оснивачи: Скуштина Општине Велика Плана Правни облик: Јавно предузеће Број запослених: 21 Основне надлежности: Планирање и изградња Принципи финансирања: индиректни корисник буџета Годишњи оперативни трошкови у ЕУР за 2008: 211,874 Годишњи програмски трошкови у ЕУР за 2008: 1,311,060
Име организације: ЈКП “Милош Митровић”	Главне активности: Производња и дистрибуција воде за пиће; одржавање система водоснабдевања; одржавање прикључака и водомера; одвођење отпадних вода и пречишћавање; изградња нових водоводних и канализационих инсталација; пружање услуга из области водоснабдевања и одвођења отпадних вода; комуналне услуге Оснивачи: Скуштина Општине Велика Плана Правни облик: Јавно предузеће Број запослених: 157 Основне надлежности: Производња и дистрибуција воде Принципи финансирања: буџет, наплата услуга Годишњи оперативни трошкови у ЕУР за 2008: 1,380,510 Годишњи програмски трошкови у ЕУР за 2008: 1,478,000
Име организације: ЈП “Морава”	Главне активности: Производња, сакупљање, пречишћавање и дистрибуција воде. Оснивачи: Скуштина Општине Велика Плана и Смедеревска Паланка Правни облик: Јавно предузеће Број запослених: 1 Основне надлежности: Изградња водопривредних објеката, за водоснабдевање, израда пројектне документације и санитарна заштита и одржавање изворишта „Милошевац - Лозовик“ Принципи финансирања: Буџет општине Велика Плана, буџет општине Смедеревска Паланка и Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - републичка дирекција за воде Годишњи оперативни трошкови у ЕУР за 2008: 150,000 Годишњи програмски трошкови у ЕУР за 2008: 6,000,000
Име организације: Туристичко-спортски центар „Велика Плана“	Главне активности: Своју делатност остварује кроз три сектора и то: сектор за рекреацију, сектор за спорт и сектор за туризам. Оснивачи: Скуштина Општине Велика Плана Правни облик: Јавна установа Број запослених: 13 Основне надлежности: Окупљање младих и обављање спортских активности Принципи финансирања: буџет и сопствена средства Годишњи оперативни трошкови у ЕУР за 2008: 172,892 Годишњи програмски трошкови у ЕУР за 2008: 21,757
Име организације: Центар за социјални рад општине Велика Плана	Главне активности: Основни задаци Центра су управни и стручни послови у пружању услуга социјалног рада приликом решавања о правима из области социјалне заштите. Оснивачи: Скупштина Општине велика Плана Правни облик: Јавна установа Број запослених: 20 Основне надлежности: Делатност Центра се заснива првенствено на одредбама

	<p>прописаних Закона, одговарајућих правилника, Одлука као и упуштава Министарства рада, запошљавања и социјалне политике Републике Србије.</p> <p>Принципи финансирања: буџет</p> <p>Годишњи оперативни трошкови у ЕУР за 2008:450,321</p> <p>Годишњи програмски трошкови у ЕУР за 2008:81,250</p>
Име организације: Дом Омладине општине Велика Плана	<p>Главне активности: Организација изложби, концерата, трибина</p> <p>Оснивачи: Скуштина Општине Велика Плана</p> <p>Правни облик: Јавна установа</p> <p>Број запослених: 11</p> <p>Основне надлежности: Уметничко и културно стваралаштво и сценска уметност, делатност музеја, галерија и збирки, образовање посебног типа за децу и одрасле, приказивање филмова, издавање часописа и звучних записа.</p> <p>Принципи финансирања: буџет (79%), пројекти, наплата услуга</p> <p>Годишњи оперативни трошкови у ЕУР за 2008: 69,439</p> <p>Годишњи програмски трошкови у ЕУР за 2008: 13,196</p>
Име организације: Предшколска установа “ Дечје Царство “ Велика Плана	<p>Главне активности: Васпитнообразовна улога и нега деце</p> <p>Оснивачи: Скуштина Општине Велика Плана</p> <p>Правни облик: Јавна установа</p> <p>Број запослених: 91</p> <p>Основне надлежности:</p> <p>Принципи финансирања: буџет, наплата услуга</p> <p>Годишњи оперативни трошкови у ЕУР за 2008: 681,400</p> <p>Годишњи програмски трошкови у ЕУР за 2008:34,000</p>
Име организације: Библиотека „Радоје Домановић“ у Великој Плани	<p>Главне активности: Прикупљање, обрада, чување и коришћење књига, часописа и новина, списа, музичких дела, репродукција уметничких дела и цртежа, картографских публикација и друге активности регулисане Законом о библиотечкој делатности и Статутом Библиотеке.</p> <p>Оснивачи: Скуштина Општине Велика Плана</p> <p>Правни облик: Јавна установа</p> <p>Број запослених: 7</p> <p>Основне надлежности: Општинска библиотека без матичне надлежности</p> <p>Принципи финансирања: буџет</p> <p>Годишњи оперативни трошкови у ЕУР за 2008: 45,775</p> <p>Годишњи програмски трошкови у ЕУР за 2008: 3,501</p>
Име организације: Позориште „Масука“ Велика Плана	<p>Главне активности: Позоришна делатност</p> <p>Оснивачи: Скуштина Општине Велика Плана</p> <p>Правни облик: Јавна установа</p> <p>Број запослених: 3</p> <p>Основне надлежности: Општинско позориште</p> <p>Принципи финансирања: буџет (89%), наплата услуга</p> <p>Годишњи оперативни трошкови у ЕУР за 2008: 16,773</p> <p>Годишњи програмски трошкови у ЕУР за 2008: 7,389</p>

Ниво задовољства квалитетом јавних услуга је оцењен у просеку са довољном до добром оценом (2 – 3)

	1	2	3	4	5
Вртићи (услуге)					
Вртићи (стање зграде, капацитети, опреме, доступност,...)					
Основне школе (програм)					
Основне школе (стање зграде и опреме)					
Средње школе (понуда смерова)					
Средње школе (стање зграде и опреме)					
Више и високе школе (понуда смерова)					
Више и високе школе (зграде, опрема)					
Образовање одраслих (понуда програма, курсева, доступност)					
Дом за старе особе (услуге)					
Дом за старе особе (капацитети, стање зграде и опреме)					
Нега и помоћ старим особама (доступност, капацитети,...)					
Нега и помоћ у кући за старе особе (квалитет услуга)					
Здравствене установе (понуда услуге, број лекара специјалиста, ...)					
Рад хитне помоћи					

Здравствене установе (зграде и опрема)					
Уређеност паркова и зелених површина					
Број игралишта за децу					
Квалитет у одржавање игралишта за децу					
Пешачке стазе и приступачност за инвалиде, мајке са малом децом					
Одржавање градских тргова и улица					
Уређеност села					
Одржавање путне мреже					
Паркиралишта (капацитет)					
Доступност и учесталост јавног превоза					
Квалитет воде					
Водовод - квалитет водоводне мреже					
Смеће – прикупљање и одлагање смећа					
Смеће – сортирање различитих врста смећа					
Депонија – квалитет					
Канализација – капацитети и развијаност канализационе мреже					
Пречишћавање воде					
Доступност интернета високог протока информација - АДСЛ					
Развијеност и доступност гасоводне мреже					
Комуналне услуге (квалитет испоручених услуга Јавног комуналног предузећа)					
Одржавање гробља					
Спортски објекти (понуда спортских програма)					
Спортски објекат (стање зграде, спортске опреме,...)					
Музеј (понуда, квалитет изложби,...)					
Музеј (стање зграде, опреме, ..)					
Библиотека (понуда књига, услуге, програми)					
Библиотека (стање зграде, опреме, ..)					
Други културни објекти					
Понуда програма за младе					
Јавна безбедност					
Капацитет индустријских и бизнис зона – расположљивост површина за инвестиције предузетника					
Трговачка понуда (избор и разноврсност понуде)					
Квалитет испоручених услуга општине					
Рад инспекцијских служби					
Подршка општине невладином сектору					
Биоскоп (понуда филмских пројекција)					
Биоскоп (стање зграде и пројекционе сале)					

На основу обрађених 75 попуњених анкетних листића за грађане може се видети да су грађани изузетно незадовољни бригом и негом за старе особе, квалитетом воде и водоводне мреже, канализацијом и пречишћавањем вода, одржавањем гробља и непостојањем понуда музеја и биоскопа. Прелазну до добру оцену су добили вртићи и школе, игралишта за децу, путна мрежа, јавни превоз, уређеност села, библиотека, јавна безбедност, трговачка понуда. Добром оценом оцењени су рад хитне помоћи, спортски објекти и квалитет испоручених услуга општине.

2.8 Буџетски извори

Табела: Буџетски приходи у 000 дин.

Тип прихода	2006	2007	2008	2009
Порези	235,812	245,799	275,597	373,613
Донације и трансфери	74,460	148,391	179,721	194,940
Други приходи	124,811	49,055	27,768	90,241
Пренета неутрошена средства из ранијих година	9,108	10,539	5,600	6,225

Извор: Одељење за финансије Општине Велика Плана

Повећање наплате пореза у 2009. години у поређењу са претходне три године као и повећање удела донација и трансфера уз смањење учешћа других прихода за исти период, главне су карактеристике пуњења буџета у 2009. години.

Табела : Буџетски расходи у 000 дин.

Тип расхода	2006	2007	2008	2009
Расходи за запослене	80,937	103,579	135,605	130,321
Коришћење услуга и роба	124,043	174,966	171,791	203,295
Остали расходи	15,398	21,407	20,698	35,076
Капитални расходи	146,912	54,564	49,112	56,423

Извор: Одељење за финансије Општине Велика Плана

У 2009. години расходи за запослене су у паду у односу на 2008. годину у складу са мерама штедње Владе Републике Србије. Расходи за коришћење роба и услуга одликују се растом као и категорије осталих расхода и капиталних расхода.

3 SWOT Анализе заједно са главним трендовима и питањима за будућност

SWOT анализа (снаге, слабости, шансе и претње) општине је основни корак у развоју дугорочне развојне стратегије. Заснован је на мишљењу и погледима грађана, политичара и пословних људи као и на аналитичком испитивању тренутне ситуације. У овом поглављу наћи ћете свеобухватан SWOT тренутних предности и недостатака наше општине. Главни SWOT је онда расчлањен на 4 области:

1. Привреда и туризам
2. Пољопривреда и рурални развој
3. Људи (образовање, здравље, социјална питања...)
4. Окружење, енергија, инфраструктура и приступачност.

3.1 SWOT анализа општине

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - географски и саобраћајни положај - изграђена инфраструктура - природни ресурси - људски ресурси - усвојена планска документација - културно - историјска баштина - традиција - постојање НВО и удружења грађана - стручни и искуствени потенцијал - изграђени привредни капацитети - агро - еколошки услови - прилив становништва 	<ul style="list-style-type: none"> - недовољно коришћење постојећих капацитета - недовољно развијена привреда и предузетништво - застарела технологија и опрема - недостатак сопствених финансијских средстава и мале могућности општинског буџета - недовољна брига за очување и унапређење животне средине - неповољна старосна и образовна структура становништва - одлив становништва - мало тржиште - слаба информисаност и маркетинг - спора имплементација стандарда
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ

<ul style="list-style-type: none"> - развојни пројекти ширег значаја (коридор 10, регионални пројекти) - приступни фондови ЕУ - развој кластера - ближе повезивање са трговинским ланцима и носиоцима привредног развоја (ДИС, ДЕЛТА) - унапређење законске регулативе и интегративних процеса - равномернији регионални развој - нови капацитети у индустријским зонама 	<ul style="list-style-type: none"> - неусклађеност прописа - конкуренција, монополи и “сива економија” - строги стандарди - недостатак повољних финансијских средстава - светска економска криза - недовољно интересовање инвеститора - спори интеграциони процеси
---	---

3.1.1 SWOT: Привреда и туризам

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - географски и саобраћајни положај - изграђени угоститељски објекти - индустријске зоне - људски ресурси - изграђена инфраструктура - природни ресурси - изграђени индустријски капацитети (“Гоша”, Кланица) - мотивисаност становништва за развојне пројекте - постојање брендова - усвојен просторни план Општине и генерални урбанистички план - традиција - културно - историјска баштина 	<ul style="list-style-type: none"> - недовољна површина земљишта у државној својини - лоша пропаганда (маркетинг) - недовољно развијена привреда и предузетништво у општини - неповољна квалификациона структура - неискоришћени индустријски капацитети - недостатак сопствених финансијских средстава - непостојање „Инфо“ центра
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - развој саобраћајних услужних делатности - интеграције Србије (ЕУ) - заједнички (регионални) наступ - чвршће повезивање и заједничко представљање на тржишту предузетника - развој кластера - регионална сарадња (туризам и сл.) - сарадња са развијеним градовима и општинама - приступни ЕУ фондови 	<ul style="list-style-type: none"> - лоши прописи - неефикасност правосуђа - рецесија - неравномерни регионални развој - неусклађени закони и пописи са потребама инвеститора и бизниса - “сива економија” - монополи - недостатак повољних финансијских средстава (кредити) - недовољно интересовање инвеститора - конкуренција - мало тржиште

3.1.2 SWOT: Пољопривреда и рурални развој

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - пољопривредно земљиште - пољопривредно становништво - стручни кадрови - традиција - агроеколошки услови - водни потенцијал - пет удружења фармера - разноврсна пољопривредна производња - прерађивачка индустрија - производни капацитети - сеоска инфраструктура - домаћа радиност - генетски потенцијал у пољопривреди 	<ul style="list-style-type: none"> - старачка домаћинства - одлазак младих са села - запуштена домаћинства - неинформисаност - уситњеност поседа - недостатак система за наводњавање - застарела механизација - слаба рурална економија - недовољна брига за очување животне средине - неразвијено задругарство - мале могућности буџета општине - недовољни прерађивачки капацитети - недовољни капацитети за чување пољопривредних производа - слабо организовано тржиште и координација - нерешени имовински односи - слаба мотивисаност фармера - непостојање канализационе мреже у селима
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - агробизнис зона и агробизнис центар - успостављање везе са великим трговинским ланцима - имплементација стандарда квалитета - развој кластера - ИПА, НИП, приступни фондови ЕУ 	<ul style="list-style-type: none"> - недостатак законске регулативе - конкуренција - слаба организација - недостатак јасне стратегије развоја пољопривреде - мало тржиште - строги стандарди - недостатак подстицајних средстава

3.1.3 SWOT: Људи (образовање, здравље, социјална питања..)

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - развијено средње школско образовање и постојање организација за неформално образовање - интелектуални потенцијал - стручни кадар за едукацију - ентузијазам - ангажовање деце и младих у ваннаставним активностима - људски ресурси (образовање, здравство, спорт, култура) - склоности младих ка спортским активностима - потенцијал младих - подршка локалне самоуправе - јавност рада као пракса - постојеће установе социјалне заштите - НВО сектор - волонтерски активизам - усвојена Стратегија развоја социјалне заштите општине Велика Плана - становништво из миграције 	<ul style="list-style-type: none"> - неадекватно образовање - недостатак капацитета и опреме - неповољна старосна структура - млади на маргини - недовољно културних садржаја - недовољна сарадња између невладиних организација - употреба психоактивних супстанци - недовољна укљученост маргинализованих група - недовољна свест о активностима организација које се тичу маргинализованих група - недовољна информисаност о могућностима едукације
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - средства из Републике - пројекти за маргинализоване групе - страна улагања - донације - пројекти из Министарства намењени младима - регионална, међуопштинска сарадња и програми - развијеност и заинтересованост медија за праћење области социјалне заштите - велики број радно способних и стручних људи на раду у иностранству - повезивање са крајевима одакле су дошли досељеници 	<ul style="list-style-type: none"> - одлазак младих стручњака у иностранство - лоша законска регулатива - смањено интересовање страних донатора - државно администрирање код запошљавања у здравству

3.1.4 SWOT: Окружење, енергија, инфраструктура и приступачност

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - покривеност општине инфраструктурним објектима - усвојена планска, урбанистичка и пројектна документација - природни ресурси - људски ресурси (стручни кадар) - саобраћајно - географски положај 	<ul style="list-style-type: none"> - Неадекватна комунална инфраструктура за коридор 10 - некавалитетна инфраструктура - неусклађене евиденције о непокретностима - недовољна брига према животној средини - недовољна стимулација стручних кадрова - мале могућности буџета - недовољна развијеност - недовољно дефинисана координација са нижим нивоима власти - недостатак конкуренције у пружању комуналних услуга - нарушени водотокови и обало утврде
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - приоритет доградње коридора 10 - приступни фондови (ИПА, НИП) и наменски кредити - усклађивање законске регулативе са ЕУ - шири интерес у регионалним пројектима (приоритет) - јавно - приватно партнерство - равномернији регионални развој - учешће републичког буџета - донације - повољни кредити (КФВ) - регионални пројекти 	<ul style="list-style-type: none"> - рестрикција буџета - спор процес придруживања ЕУ - недовољна могућност ефикасном приступу фондовима ЕУ - недовољно усклађени интереси и могућности учесника у регионалним пројектима - конкуренција окружења и шире приступним фондовима - одлив кадрова - бирократија - преклапање надлежности са вишим нивоима власти - недовољно усклађени интереси и могућности учесника у регионалним пројектима

3.2 Закључци: конкурентне предности, главни трендови,могуће интервенције

3.2.1 Конкурентне предности

Велика Плана налази се на коридору 10 који пролази кроз општину дужином од 32 километара, али се на том коридору налазе и сви остали – од Суботице и Хоргоша преко Београда до Ниша и даље до Димитровграда и Прешева. Конкурентске предности општине Велика Плана у односу на остале је та што се налази у центру Србије, на подједнакој удаљености од свих граничних прелаза и што има бољи саобраћајно географски положај тако што има развијену путну и железничку мрежу према северној, јужној, а нарочито према западној и источној Србији. При томе, на удаљености до 50 километара у полупречнику налазе се велики регионални центри: Пожаревац, Смедерево, Крагујевац, Јагодина,... а у оквиру њих и општине у којима живи близу милион становника. Ова предност омогућава развој прерадних и прерађивачких капацитета наслоњених на интензивну пољопривредну производњу на плодној земљи и има богату традицију, као и капацитета компатибилних са Железаром у Смедереву, Гошом у Смедеревској Паланци, Заставом у Крагујевцу, Кабловима у Јагодини... као и намењених извозу

3.2.2. Главни трендови

Реструктурирање власничких односа и великих производних система у транзицији дају могућност дисперзије појединих делатности које су се обављале у оквиру великих система што пружа могућност развоја малих и средњих предузећа и предузетништва у функцији великих компанија и извоза.

Дисперзија производних капацитета из Европе, Просторни план коридора 10 и Просторни план општине уз Споразуме о повлашћеној трговини са Русијом, Белорусијом, Турском и земљама ЦЕФТА и ЕФТА привлаче стране инвеститоре на овај простор који има компаративну предност повољног саобраћајно географског положаја.

Производња здраве хране на плодној земљи у Моравској долини која има повољну климу и богата је водом је светски тренд. Постоје брендови (Подрум Радовановић, Повртарски институт Смедеревска Паланка, Супериор, Сто посто, Сточарско ветеринарски центар) који омогућавају развој кластера.

3.2.3. Могуће интервенције

За потпуније коришћење саобраћајно географског положаја потребно је отворити петљу на ауто путу код Лозовичке чесме и изградити регионални пут Лозовик-Смедеревска Паланка, што би била регионална трансверзала и најкраћи пут између Источне и Западне Србије.

Потпуније коришћење коридора 10 подразумева и измену просторног плана коридора 10 који треба да омогући лоцирање радне зоне код Лозовичке чесме и боље коришћење из правца Ниша према Београду за мотеле, паркинг сервисне центре и слично.

За интензивну пољопривредну производњу потребни су заливни системи, а за производњу здраве хране потребно је ревитализовати пољопривредно земљиште које је деградирано прекомерном употребом пестицида и вештачких ђубрива.

3.2 Визија

Општина Велика Плана - центар Србије, привлачна средина за живот, рад и сарадању.

Визија општине Велика Плана истиче географски положај општине у републици Србији (подједнака удаљеност од крајње северне, јужне, западне и источне границе републике Србије) као примарно и препознатљиво обележје ове заједнице. Такав положај кроз који се протежу главни регионални и међународни путни правци ствара услове за рад на креирању осталих компоненти визије – привлачне средине за живот (уређена инфраструктура, квалитетне услуге из свих домена, сигурност, могућност усавршавања и напретка), привлачне средине за рад (развијено предузетништво, могућност запошљавања) и привлачне средине за сарадњу (отвореност ка свим партнерима у земљи и иностранству, спремност пројеката за сарадњу).

3.3 Мисија и вредности

Мисија

Општина Велика Плана, укључујући све општинске службе и органе као и све заинтересоване за спровођење визије и циљеве стратегије, ће настојати да ангажује све потенцијале за стварање квалитетног живота свих становника кроз креирање услова за развој малих и средњих предузећа, примену нових знања, унапређење културе, инфраструктуре и животне средине.

У остварењу мисије, поштоваћемо следеће вредности:

- Доследност визији
- Неговање креативног начина размишљања
- Рационална употреба људских, природних и финансијских ресурса
- Отвореност процеса остварења визије уз сарадњу са свим потенцијалним партнерима
- Поштовање принципа солидарности током одређивања приоритета
- Тежња ка сталном унапређењу ефикасности свих структура које учествују у остварењу визије
- Истицање знања као основног параметра при одабиру кадрова за остварење визије
- Неговање традиције као изворишта идеја и вредности
- Поштовање разлика као предуслова за сарадњу са различитим партнерима
- Инсистирање на гостољубивости као одлици становништва општине Велика Плана

3.4 Стратешки циљеви, Приоритети и Мере

Циљевима и приоритетима желимо јасније да прикажемо правце развоја у наредне 4 године. У циљу реализације визије, наша заједница је поставила 2 стратешка циља и 5 приоритетних подручја (основе развоја).

Слика : Наша стратегија

4 Приоритетне области и мере деловања

4.1 Приоритетна област 1: Унапређење инфраструктуре

4.1.1 Мера 1.1. Обезбеђење здраве пијаће воде

Опис	Квалитетна хемијско-бактериолошки исправна вода је главни предуслов за здравље становништва као и за ефикасну прехрамбену индустрију.	
Индикатор	2009	2014+2
Број домаћинстава прикључених на водоводну мрежу	4,400	7,000
Количина пијаће воде испоручене домаћинствима (дневно, годишње...) м ³	2,735/1,000,000	6,000/2,190,000

4.1.2 Мера 1.2. Управљање отпадним водама

Опис	Изградњом канализације ће се избацити из употребе неадекватне септичке јаме које значајно доприносе загађењу земљишта и водотокова.	
Индикатор	2009	2014+2
Број домаћинстава прикључених на канализациону мрежу	1,620	3,100
Дужина канализационе мреже	40 км	60 км

4.1.3 Мера 1.3. Побољшање путне инфраструктуре

Опис	Повезивање свих насеља на територији општине асфалтним коловозом и санација оштећених коловоза стварају могућност за равномеран развој читаве општине.	
Индикатор	2009	2014+2
Асфалтирани локални путеви и улице/км	126	160
Насутих путева и улица/км	96	110

4.2 Приоритетна област 2: Унапређење животне средине

4.2.1 Мера 2.1. Санација и рекултивација локалних депонија

Опис	Регулисано одлагање чврстог отпада је, уз остале мере, значајан фактор смањења загађења средине. Овом мером се такође побољшава изглед општине.	
Индикатор	2009	2014+2
Број дивљих депонија	35	-

4.2.2 Мера 2.2. Регулација водотокова

Опис	Значајан хидролошки потенцијал општине представља у извесним случајевима и препреку развоју уколико су водоткови неуређени. Овом мером створиће се предуслови за потпуну санацију водотокова.	
Индикатор	2009	2014+2
Мере за контролисано коришћење водотокова	-	Дефинисане и поступа се по њима

4.2.3 Мера 2.3. Подизање еколошке свести од најнижег узраста кроз едукацију и еколошке акције

Опис	Правилно образовање, информисање и анимирање становника у заштити и унапређењу животне средине је полазна основа за спречавање даљег загађења и девастације околине.	
Индикатор	2009	2014+2
Број становника обухваћених програмима едукације	-	1,000
Број еколошких кампања	-	20

4.3 Приоритетна област 3: Запошљавање

4.3.1 Мера 3.1. Организовање неформалног образовања

Опис	Концепт доживотног учења је реалност и потреба коју намеће савремени живот како би се становништво оспособило за захтевна занимања у привреди и другим областима.	
Индикатор	2009	2014+2
Број полазника на курсевима и предавањима у неформалном образовању	150	210
Број обучених радника за рад на ЦНЦ машинама	50	80

4.3.2 Мера 3.2. Формирање консултативних тела при локалној самоуправи за помоћ при покретању бизниса и нова улагања (канцеларија за ЛЕР)

Опис	Канцеларија за локални економски развој је институција која треба да пружа услуге предузетницима, почетницима у пословању, послодавцима у циљу успешнијег развоја општине.	
Индикатор	2009	2014+2
Број пројеката за покретање бизниса развијених од стране општине	-	30

4.3.3 Мера 3.3. Програм samozapošljavanja и професионалне оријентације

Опис	Ова мера има за циљ да припреми што шири круг оних који желе да покрену сопствену делатност и незапослених лица за израду реалних и чврсто утемељених планова о отпочињању пословања.	
Индикатор	2009	2014+2
Број обучених лица за израду бизнис планова	-	10

4.4 Приоритетна Област 4: Унапређење друштвених услуга

4.4.1 Мера 4.1 Инфраструктурно опремање и изградња објеката (здравство, култура, спорт, образовање)

Опис	Квалитетно образовање, здравство, култура и спорт су предуслов за квалитетан живот становништва, за привлачење младих људи да остану у овој средини као и показатељ укупаног просперитета општине.	
Индикатор	2009	2014+2
Број деце у предшколским установама	850	980
Број савремених здравствених амбуланти	1	4
Број лица са инвалидитетом обухваћених новим услугама	-	30

4.4.2 Мера 4.2 Промовисање волонтерства за допуну јавног система услуга у социјалним делатностима, образовању и другим областима

Опис	Мера подстиче учешће становника општине у активностима усмереним ка проширењу услуга која се пружају угроженим категоријама. Млада популација се посебно анимира овом мером да пружи свој допринос у подизању квалитета живота лица са посебним потребама.	
Индикатор	2009	2014+2
Број младих укључених у волонтерске акције	10	50
Број лица обухваћених акцијом „Персонални асистент“	-	5

4.4.3 Мера 4.3 Промоција здравог стила живота

Опис	Здравији начин живота подразумева правилно информисање популације, нарочито младих, о штетности психоактивних супстанци, затим психолошку подршку онима који се суочавају са различитим проблемима (проблеми у породици, здравствене тегобе) као и едукацију на пољу екологије и значаја бриге о психичком и телесном здрављу.	
Индикатор	2009	2014+2
Број младих обухваћених програмима помоћи и подршке	-	200
Број жена којима је пружена услуга у гинеколошком саветовалишту	-	500
Број капмања и акција усмерених на промоцију здравог живљења	-	20

4.4.4 Мера 4.4 Унапређење општинске управе и финансија

Опис	Осавремењавањем локалне администрације постиже се ефикасније пружање услуга грађанима чиме се подиже поверење у локалну самоуправу и задовољство становника општине.	
Индикатор	2009	2014+2
Просечна брзина обраде предмета у локалној управи / број дана	15	9

4.5 Приоритетна област 5: Привлачење инвеститора и капитала

4.5.1 Мера 5.1. Програм подршке инвеститорима (олакшице)

Опис	Мером се потпомажу како већ постојећи предузетници у општини тако и потенцијални нови улагачи да прошире своје капацитете и отворе нове погоне и делатности.	
Индикатор	2009	2014+2
Број нових инвеститора којима је пружена субвенција	-	15
Сума новца у подстицајним фондовима	-	3,000,000 динара

4.5.2 Мера 5.2. Инфраструктурно опремање три индустријске зоне (север, југ, центар)

Опис	Комунално и инфраструктурно опремљене индустријских зона у комбинацији са изузено повољним положаје представљаће сигуран начин за привлачење нових инвестиција	
Индикатор	2009	2014+2
Индустријска зона север	-	У функцији
Индустријска зона центар	у функцији	У функцији
Индустријска зона југ	-	У функцији

4.5.3 Мера 5.3. Формирање агробизнис зоне (центра)

Опис	Пољопривредна делатност, а нарочито прерађивачка индустрија требало би да буде препознатљиво обележје Велика Плана. Формирање модерних складишних капацитета, откупних станица и вишенаменског центра за пољопривреду стварају услове за развој ове гране привреде.	
Индикатор	2009	2014+2
Број откупних центара за пољопривредне производе	-	10
Укупна складишна површина за пољопривредне производе	-	2 000 м ²

4.5.4 Мера 5.4. Подршка удруживању

Опис	Удруживање и заједнички наступ према добављачима и купцима је услов за опстанак и напредак пољопривредног сектора и самих пољопривредних газдинстава. Мером се подстиче удруживање кроз боље информисање и пружање помоћи у том правцу.	
Индикатор	2009	2014+2
Број удружења	7	10
Број задруга	6	10

5 Интер – секторске теме

Путем табеларног приказа дат је утицај предложених мера у оквиру приоритета на аспекте пола и једнакости (родне равноправности) и смањење сиромаштва.

5.1 Пол и једнакост (родна равноправност) и смањење сиромаштва

Приоритет	Мера		Усклађеност са приоритетима националне стратегије за смањење сиромаштва				Аспект родне равноправности: доношење одлука, економски развој	Социјална укључивост: потенцијални трошак/ добит од мере
			Повећана могућност запошљавања (предузетништво и МСП)	Повећана ефикасност социјалне заштите и подршке (већа покривеност и квалитет)	Побољшана здравствена заштиту угрожених група (примарна и превентивна)	Побољшано образовање угрожених група (укљученост и тржишна оријентација)		
1. Унапређење инфраструктуре	1.1	Обезбеђење здраве пијаће воде	+	0	+	0	0	+
	1.2	Управљање отпадним водама	+	0	+	0	0	+
	1.3	Побољшање путне инфраструктуре	+	0	0	0	0	+
2. Унапређење животне средине	2.1	Санација и рекултивација локалних депонија	+	0	+	0	0	+
	2.2	Регулација водотокова	+	0	0	0	0	+
	2.3	Подизање еколошке свести од најнижег узраста кроз едукацију и еколошке акције	+	0	+	+	0	+
3. Запошљавање	3.1	Организовање неформалног образовања	+	0	0	+	+	+
	3.2	Формирање консултативних тела при ЛС за помоћ при поктерању бизниса и нова улагања (канцеларија за ЛЕР)	+	0	0	+	+	+
	3.3	Програм самозапошљавања и професионалне оријентације	+	0	0	+	+	+
4. Унапређење друштвених услуга	4.1	Инфраструктурно опремање и изградња објеката (здравство, култура, спорт, образовање)	+	+	+	+	+	+
	4.2	Промовисање волонтерства за допуну јавног система услуга у социјалним делатностима, образовању и другим областима	0	+	+	+	+	+
	4.3	Промоција здравог стила живота	+	+	+	+	+	+

	4.4	Унапређење општинске управе и финансија	0	0	0	+	+	+
5. Привлачење инвеститора и капитала	5.1	Програм подршке инвеститорима (олакшице)	+	+	0	+	+	+
	5.2	Инфраструктурно опремање три индустријске зоне (север, југ, центар)	+	0	0	0	+	+
	5.3	Формирање агробизнис зоне (центра)	+	0	0	0	+	+
	5.4	Подршка удруживању	+	0	0	0	+	+

(+ усклађено/позитивна веза) (0 нема утицаја) (- негативан утицај)

5.2 Животна средина и просторно и урбано планирање

Путем табеларног приказа дат је утицај предложених мера у оквиру приоритета на аспекте очувања животне средине и просторног и урбаног планирања.

Приоритет	Мера	Утицај на коришћење земљишта и инфраструктуру	Утицај на очување животне средине	Утицај на просторно и урбано планирање	Утицај на природно и културно наслеђе	Потенцијална штета/корист акције за животну средину	
1. Унапређење инфраструктуре	1.1	Обезбеђење здраве пијаће воде	+	+	+	0	+
	1.2	Управљање отпадним водама	+	+	+	+	+
	1.3	Побољшање путне инфраструктуре	+	+	+	0	+
2. Унапређење животне средине	2.1	Санација и рекултивација локалних депонија	+	+	+	+	+
	2.2	Регулација водотокова	+	+	+	+	+
	2.3	Подизање еколошке свести од најнижег узраста кроз едукацију и еколошке акције	+	+	0	+	+
3. Запошљавање	3.1	Организовање неформалног образовања	0	+	0	+	+
	3.2	Формирање консултативних тела при ЛС за помоћ при покрећу бизниса и нова улагања (канцеларија за ЛЕР)	+	+	0	+	+
	3.3	Програм самозапошљавања и професионалне оријентације	0	0	0	0	
4. Унапређење друштвених услуга	4.1	Инфраструктурно опремање и изградња објеката (здравство, култура, спорт, образовање)	+	+	0	+	+
	4.2	Промовисање волонтерства за	0	+	0	+	+

		допуну јавног система услуга у социјалним делатностима, образовању и другим областима					
	4.3	Промоција здравог стила живота	0	+	0	+	+
	4.4	Унапређење општинске управе и финансија	+	+	0	+	+
5. Привлачење инвеститора и капитала	5.1	Програм подршке инвеститорима (олакшице)	+	+	0	+	+
	5.2	Инфраструктурно опремање три индустријске зоне (север, југ, центар)	+	+	+	0	+
	5.3	Формирање агробизнис зоне (центра)	+	+	+	0	+
	5.4	Подршка удруживању	0	+	0	0	+

(+ усклађено/позитивна веза) (0 нема утицаја) (- негативан утицај)

6 Имплементација

Развијање стратегије није крај процеса. То је почетак његовог најтежег дела – имплементације. То је обавеза према нашим становницима и грађанима тако да предложемо:

- Језгро стратешког тима се реорганизовало у канцеларију за ЛЕР под одговорношћу координатора стратегије
- Координатор стратегије треба да извештава на сваких 6 месеци Партнерски савет, а годишње Скупштину општине о свом напредовању
- Стратегија се сматра главном основом за буџет, просторно планирање као и друге секторске програме.
- Акциони план за имплементацију стратегије ће се спремати за период од 4 године и ревидирати сваке године. Акциони план припрема Канцеларија за ЛЕР, а усваја га Партнерски савети потврђује Општинско веће.

6.1 Институционални оквир

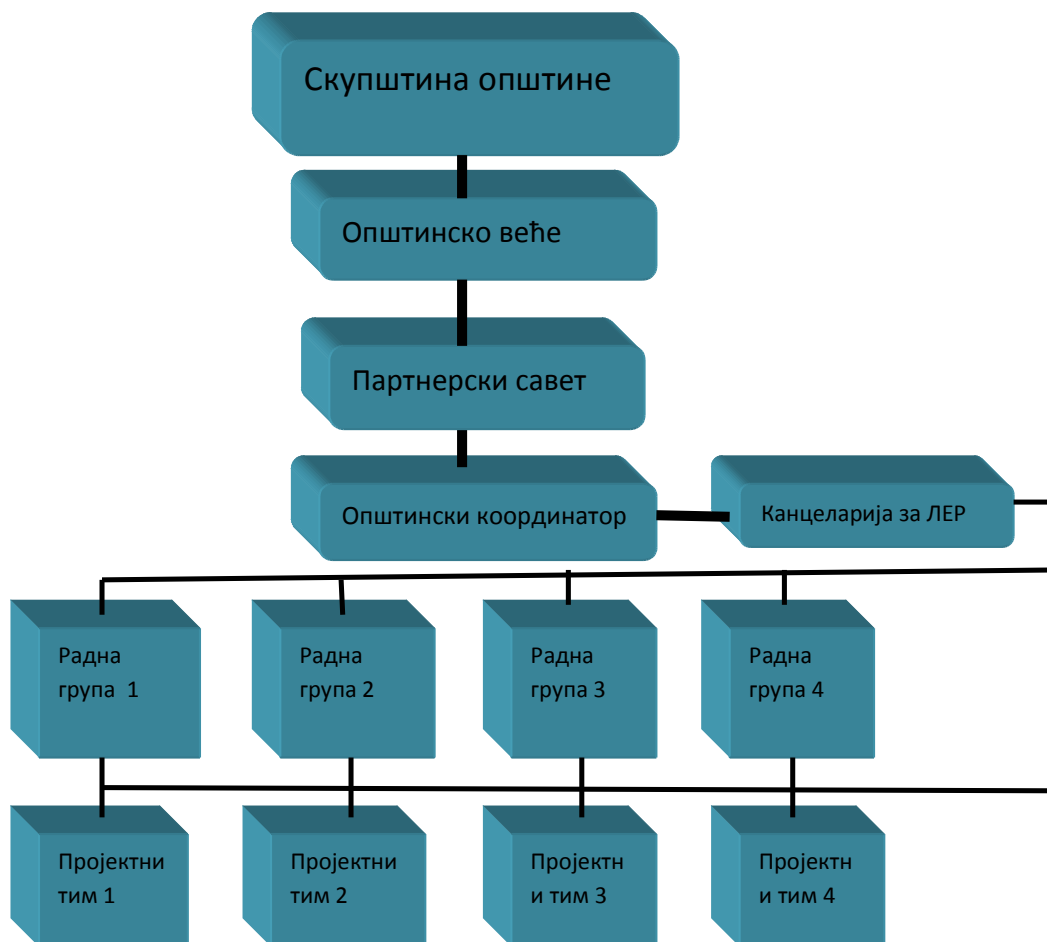
Партнерски савет је главно и одговорно тело за надгледање имплементације стратегије. Координатори радних група су одговорни за мониторинг постигнутих резултата дефинисаних на нивоу мера и подносе извештај о напретку Партнерском савету, Председнику општине 2 пута, а Скупштини општине једном годишње. Чланови радних група ће бити ангажовани у пројектним тимовима за припрему и реализацију пројеката.

Координатори пројеката су одговорни за мониторинг постигнутих резултата на нивоу пројеката и подносе извештај о напретку тромесечно и годишње. Општински координатор организује процес имплементације стратегије, помаже и сарађује са координаторима радних група и Канцеларијом за ЛЕР.

Канцеларија за ЛЕР непосредно учествује у имплементацији стратегије, сарађује са свим координаторима пројеката у попусту припреме пројеката, истражује могућности за финансирање пројеката и развојних програма, као и донаторе за реализацију пројеката.

Канцеларија за локални економски развој општине Велика Плана образована је као стално тело за обављање послова из области локалног стратешког развоја. Основне активности канцеларије су повезане са локалном стратегијом одрживог развоја и то : подршка процесу стратешког планирања, припрема, праћење и извештавање о процесу реализације пројеката за локални развој, привлачење нових и ширење локалних пословних активности, директна подршка локалној заједници кроз организовање контаката са предузетницима, едукацију и тренинге, припрема и организовање кампања, промоција општине и њених потенцијала, предлаже мере за унапређење привредног развоја.

Слика : Шема структура имплементације Локалне стратегије одрживог развоја

6.2 Међуопштинска и међународна сарадња

Савремена локална самоуправа, као и привреда, треба да је отворена према суседном регионалним, али и међународном окружењу. У наредним годинама очекује се повећање средстава из фондова Европске Уније за међународну сарадњу, због чега је потребно што пре започети са јачањем постојећих и развијањем нових контаката.

Сарадња се односи на више нивоа:

- сарадња локалне самоуправе са другим општинама и градовима у земљи и иностранству,
- сарадња са НВО, предузећима и институцијама у земљи и иностранству.

Сврха сарадње је:

- размена искустава,
- праћење трендова развоја,
- развој заједничких пројеката за реализацију Локалне стратегије одрживог развоја општине и аплицирање за различите фондове у земљи и иностранству,
- размена кадрова.

У оквиру сарадње са другим општинама и градовима, општина Велика Плана треба да настави сарадњу са општинама у Србији, али и са општинама и градовима република бивше Југославије. Интензивирање ове сарадње омогућило би увођење нових модела рада у локалној самоуправи, отварање сарадње са невладиним сектором, институцијама и привредним сектором

Међународном сарадњом – сарадњом са Европском унијом, активирало би се међународно партнерство и донаторски програми (Пограми прекограничне сарадње и други), омогућило би се повезивање и размена искустава са земљама ЕУ, што би унапредило потенцијал општине и допринело њеном бржем развоју.

6.3 Мониторинг и евалуација

Партнерски савет је одговорно тело за **надгледање** постигнутих резултата. Надгледање ће ићи на два нивоа:

Ревизија Стратегије: мониторинг индикатора на нивоу мера. Годишњи извештај који садржи анализу и закључке доставиће се градоначелнику, партнерском савету и скупштини општине до краја јуна за претходну годину. Извештај мора укључити дефиницију индикатора, њихове историјске вредности у претходним годинама, њихове тренутне и циљане вредности. Извештај би требао представљати улазне податке за ревизију вишегодишњег акционог плана као и за планирање буџета.

Надгледање пројекта (Акциони план): тиче се надгледања напретка у спровођењу пројеката који су предложени у вишегодишњем акционом плану. Углавном се фокусира на благовремени развој пројекта и проверу зрелости пројекта као и на обезбеђивање финансијских средстава за главне пројекте.

Сваке године, након допуне вишегодишњег акционог плана и усвајања општинског буџета, све јединице и одељења које руководе одређењим пројектима, морају да доставе координаторима нацрт пројекта укључујући план за мониторинг и евалуацију за сваки појединачно. Координатор сазива редовни састанак пројектних менаџера на месечном нивоу.

Прелазна евалуација Локалне стратегије одрживог развоја ће се урадити 2011. године, а ех-пост након завршетка периода за који је рађена стратегија.

6.4 Јавност и информисање

Одељење за скупштинске послове и за односе са јавношћу ће бити задужено за пружање информација о имплементацији Локалне стратегије одрживог развоја. О информацијама везаним за имплементацију Локалне стратегије одрживог развоја општине Велика Плана јавност ће бити благовремено информисана у складу са динамиком планираних активности, уз помоћ локалних ТВ и радио станица, новина, билтена, јавних трибина и сл. За односе са јавношћу биће задужен и координатор Локалне стратегије одрживог развоја.

Приликом информисања грађана о актуелностима везаним за Стратегију одрживог развоја општине Велика Плана, грађанима ће се уједно и упутити позив да узму активно учешће у реализацији постојеће Стратегије и њеном иновирању предлагањем нових идеја.

7 Литература

- Водич за општинско развојно планирање, МСПНЕ Програм, Октобар 2007
- Општински развојни програм, Elaboration of the municipal strategic development plan document, methodology and approach, MSP, Novembar 2007
- The led toolkit, VNG international
- The manual of Strategic planning for local economic development, A Resource Guide for local governments and civil society organizations, William Trousdale, UN-HABITAT, Ecoplan International, Inc., November 2003

8 Прилози

Анекс 1: **Листа учесника**

Анекс 2: **Примерак и анализа упитника**

